Συλλογή της Νομολογίας

ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΤΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΕΙΣΑΓΓΕΛΕΑ
MELCHIOR WATHELET
της 22ας Μαρτίου 2018 [1]

Συνεκδικαζόμενες υποθέσεις C-47/17 και C-48/17

X (C-47/17),
X (C-48/17)
κατά
Staatssecretaris van Veiligheid en Justitie

[αίτηση του rechtbank Den Haag, zittingsplaats Haarlem
(πρωτοδικείου Χάγης, τόπος συνεδριάσεως το Haarlem, Κάτω Χώρες)
για την έκδοση προδικαστικής αποφάσεως]

«Προδικαστική παραπομπή – Κανονισμός (ΕΕ) 604/2013 – Προσδιορισμός του κράτους μέλους που είναι υπεύθυνο για την εξέταση αιτήσεως διεθνούς προστασίας που υποβάλλεται σε κράτος μέλος από υπήκοο τρίτης χώρας – Κανονισμός (ΕΚ) 1560/2003 – Άρθρο 5, παράγραφος 2 – Αίτημα αναδοχής ή εκ νέου αναλήψεως του αιτούντος άσυλο – Αρνητική απάντηση του κράτους μέλους προς το οποίο απευθύνεται το αίτημα – Αίτημα επανεξετάσεως – Προθεσμία απαντήσεως – Μη τήρηση – Συνέπειες»

I. Εισαγωγή

1. Οι υπό κρίση αιτήσεις προδικαστικής αποφάσεως, οι οποίες κατατέθηκαν στη Γραμματεία του Δικαστηρίου την 1η και την 3η Φεβρουαρίου 2017 από το rechtbank Den Haag, zittingsplaats Haarlem (πρωτοδικείο Χάγης, τόπος συνεδριάσεως το Haarlem, Κάτω Χώρες), αφορούν την ερμηνεία του άρθρου 5, παράγραφος 2, του κανονισμού (ΕΚ) 1560/2003 της Επιτροπής, της 2ας Σεπτεμβρίου 2003, για τα μέτρα εφαρμογής του κανονισμού (ΕΚ) 343/2003 του Συμβουλίου για τη θέσπιση των κριτηρίων και μηχανισμών για τον προσδιορισμό του κράτους μέλους που είναι υπεύθυνο για την εξέταση αίτησης ασύλου που υποβάλλεται σε κράτος μέλος από υπήκοο τρίτης χώρας [2].

2. Οι αιτήσεις αυτές υποβλήθηκαν στο πλαίσιο ενδίκων διαφορών μεταξύ δύο αιτούντων άσυλο και του Staatssecretaris van Veiligheid en Justitie (Υφυπουργού Ασφάλειας και Δικαιοσύνης, Κάτω Χώρες, στο εξής: Υφυπουργός).

1 Γλώσσα του πρωτοτύπου: η γαλλική.

2 ΕΕ 2003, L 222, σ. 3. Ο κανονισμός 1560/2003 τροποποιήθηκε, μεταξύ άλλων, με τον εκτελεστικό κανονισμό (ΕΕ) 118/2014 της Επιτροπής, της 30ής Ιανουαρίου 2014, για την τροποποίηση του κανονισμού (ΕΚ) 1560/2003 για τα μέτρα εφαρμογής του κανονισμού (ΕΚ) 343/2003 του Συμβουλίου για τη θέσπιση των κριτηρίων και μηχανισμών για τον προσδιορισμό του κράτους μέλους που είναι υπεύθυνο για την εξέταση αίτησης ασύλου που υποβάλλεται σε κράτος μέλος από υπήκοο τρίτης χώρας (ΕΕ 2014, L 39, σ. 1). Το άρθρο 5 του κανονισμού 1560/2003 δεν υπέστη καμία τροποποίηση.

II. Το νομικό πλαίσιο

Α. Το δίκαιο της Ένωσης

1. Ο κανονισμός Δουβλίνο ΙΙΙ

3. Ο κανονισμός (ΕΕ) 604/2013[3] θεσπίζει τα κριτήρια και τους μηχανισμούς προσδιορισμού του κράτους μέλους που είναι υπεύθυνο για την εξέταση αιτήσεως διεθνούς προστασίας η οποία υποβάλλεται σε κράτος μέλος από υπήκοο τρίτης χώρας ή από απάτριδα[4]. Τα κρίσιμα άρθρα του κανονισμού αυτού είναι τα εξής:

4. Άρθρο 3, παράγραφος 2:

«Εάν δεν είναι δυνατόν να καθορισθεί το υπεύθυνο κράτος μέλος βάσει των κριτηρίων που αναφέρονται στον παρόντα κανονισμό, υπεύθυνο για την εξέταση της αίτησης είναι το πρώτο κράτος μέλος στο οποίο υποβλήθηκε η αίτηση διεθνούς προστασίας.

[…]

Όταν η μεταφορά δεν μπορεί να πραγματοποιηθεί, βάσει της παρούσας παραγράφου, σε κάποιο κράτος μέλος που έχει προσδιορισθεί σύμφωνα με τα κριτήρια του κεφαλαίου ΙΙΙ ή στο πρώτο κράτος μέλος στο οποίο υποβλήθηκε η αίτηση, το προσδιορίζον κράτος μέλος καθίσταται το υπεύθυνο κράτος μέλος.»

5. Άρθρο 17, παράγραφος 1:

«Κατά παρέκκλιση από το άρθρο 3, παράγραφος 1, κάθε κράτος μέλος δύναται να αποφασίζει να εξετάζει αίτηση διεθνούς προστασίας που έχει κατατεθεί από υπήκοο τρίτης χώρας ή από απάτριδα, ακόμη και αν δεν είναι υπεύθυνο για την εξέταση δυνάμει των κριτηρίων που ορίζονται στον παρόντα κανονισμό.

[…]»

6. Άρθρο 20, παράγραφοι 1 και 5:

«1. Η διαδικασία προσδιορισμού του υπευθύνου κράτους μέλους κινείται μόλις υποβληθεί για πρώτη φορά αίτηση διεθνούς προστασίας σε ένα κράτος μέλος.

[…]

5. Το κράτος μέλος στο οποίο υποβλήθηκε πρώτα η αίτηση διεθνούς προστασίας είναι υποχρεωμένο, υπό τους όρους που προβλέπονται στα άρθρα 23, 24, 25 και 29 και έως την ολοκλήρωση της διαδικασίας προσδιορισμού του κράτους μέλους που είναι υπεύθυνο για την εξέταση της αίτησης διεθνούς προστασίας, να αναλάβει εκ νέου τον αιτούντα ο οποίος ευρίσκεται σε άλλο κράτος μέλος χωρίς τίτλο διαμονής ή έχει υποβάλει εκεί αίτηση διεθνούς προστασίας αφού ανακάλεσε την πρώτη αίτησή του κατά τη διάρκεια της διαδικασίας προσδιορισμού του υπεύθυνου κράτους μέλους.

3 Κανονισμός του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 26ης Ιουνίου 2013, για τη θέσπιση των κριτηρίων και μηχανισμών για τον προσδιορισμό του κράτους μέλους που είναι υπεύθυνο για την εξέταση αίτησης διεθνούς προστασίας που υποβάλλεται σε κράτος μέλος από υπήκοο τρίτης χώρας ή από απάτριδα (ΕΕ 2013, L 180, σ. 31, στο εξής: κανονισμός Δουβλίνο ΙΙΙ).

4 Ο κανονισμός Δουβλίνο ΙΙΙ κατήργησε και αντικατέστησε τον κανονισμό (ΕΚ) 343/2003 του Συμβουλίου, της 18ης Φεβρουαρίου 2003, για τη θέσπιση των κριτηρίων και μηχανισμών για τον προσδιορισμό του κράτους μέλους που είναι υπεύθυνο για την εξέταση αίτησης ασύλου που υποβάλλεται σε κράτος μέλος από υπήκοο τρίτης χώρας (ΕΕ 2003, L 50, σ. 1, στο εξής: κανονισμός Δουβλίνο ΙΙ).

[…]»

7. Άρθρο 21:

«1. Εάν το κράτος μέλος στο οποίο υποβλήθηκε αίτηση διεθνούς προστασίας θεωρεί ότι άλλο κράτος μέλος είναι υπεύθυνο για την εξέτασή της, μπορεί να απευθύνει σε αυτό αίτημα περί αναδοχής του αιτούντος, το συντομότερο δυνατό και, σε κάθε περίπτωση, εντός προθεσμίας τριών μηνών από την υποβολή της αίτησης κατά την έννοια του άρθρου 20 παράγραφος 2.

Παρά το πρώτο εδάφιο, σε περίπτωση σύμπτωσης του Eurodac με δεδομένα που έχουν καταχωρισθεί σύμφωνα με το άρθρο 14 του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 603/2013 [του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 26ης Ιουνίου 2013, σχετικά με τη θέσπιση του "Eurodac" για την αντιπαραβολή δακτυλικών αποτυπωμάτων για την αποτελεσματική εφαρμογή του κανονισμού [Δουβλίνο ΙΙΙ] και σχετικά με αιτήσεις της αντιπαραβολής με τα δεδομένα Eurodac που υποβάλλουν οι αρχές επιβολής του νόμου των κρατών μελών και η Ευρωπόλ για σκοπούς επιβολής του νόμου και για την τροποποίηση του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1077/2011 σχετικά με την ίδρυση Ευρωπαϊκού Οργανισμού για τη Λειτουργική Διαχείριση Συστημάτων ΤΠ Μεγάλης Κλίμακας στον Χώρο Ελευθερίας, Ασφάλειας και Δικαιοσύνης[5]], το αίτημα αποστέλλεται εντός δύο μηνών από την παραλαβή της σύμπτωσης σύμφωνα με το άρθρο 15 παράγραφος 2 του εν λόγω κανονισμού.

Εάν το αίτημα περί αναδοχής του αιτούντος δεν υποβληθεί εντός των προθεσμιών του πρώτου και του δεύτερου εδαφίου, η ευθύνη της εξέτασης της αίτησης διεθνούς προστασίας εμπίπτει στο κράτος μέλος στο οποίο υποβλήθηκε η αίτηση.

2. Το κράτος μέλος που υποβάλλει το αίτημα μπορεί να ζητήσει επειγόντως απάντηση εφόσον η αίτηση διεθνούς προστασίας υποβλήθηκε ύστερα από άρνηση εισόδου ή διαμονής, σύλληψη λόγω παράνομης διαμονής ή ύστερα από επίδοση ή εκτέλεση μέτρου απομάκρυνσης.

Το αίτημα προσδιορίζει τους λόγους που δικαιολογούν επείγουσα απάντηση και την προθεσμία εντός της οποίας αναμένεται απάντηση. Η εν λόγω προθεσμία είναι τουλάχιστον μία εβδομάδα.

3. Στις περιπτώσεις των παραγράφων 1 και 2, το αίτημα αναδοχής από άλλο κράτος μέλος γίνεται μέσω τυποποιημένου εντύπου και συμπεριλαμβάνει αποδεικτικά στοιχεία ή έμμεσα αποδεικτικά στοιχεία, όπως περιγράφονται στους δύο καταλόγους του άρθρου 22 παράγραφος 3 και/ή άλλα συναφή στοιχεία από τη δήλωση του αιτούντος, τα οποία επιτρέπουν στις αρχές του κράτους μέλους στο οποίο απευθύνεται το αίτημα να επαληθεύει εάν είναι υπεύθυνο βάσει των κριτηρίων του παρόντος κανονισμού.

Η [Ευρωπαϊκή] Επιτροπή, μέσω εκτελεστικών πράξεων, καθορίζει ενιαίους όρους για την προετοιμασία και την υποβολή αιτημάτων αναδοχής. […]»

5 ΕΕ 2013, L 180, σ. 1, στο εξής: κανονισμός Eurodac. Το σύστημα Eurodac αποτελείται από ένα κεντρικό σύστημα που περιλαμβάνει, μεταξύ άλλων, μηχανοργανωμένη κεντρική βάση δεδομένων δακτυλικών αποτυπωμάτων, τα οποία είναι ουσιώδη προκειμένου να διαπιστώνεται με ακρίβεια η ταυτότητα των αιτούντων διεθνή προστασία και των προσώπων που συλλαμβάνονται για παράνομη διάβαση των εξωτερικών συνόρων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, καθώς και ηλεκτρονικά μέσα διαβίβασης μεταξύ των κρατών μελών και του κεντρικού συστήματος. Ένας από τους κύριους σκοπούς του συστήματος Eurodac είναι η αποτελεσματική εφαρμογή του κανονισμού Δουβλίνο ΙΙΙ. Η βάση δεδομένων Eurodac δημιουργήθηκε ώστε «να επιτρέπεται σε κάθε κράτος μέλος να ελέγχει εάν υπήκοος τρίτης χώρας ή άπατρις που διαμένει παράνομα στο έδαφός του έχει υποβάλει αίτηση διεθνούς προστασίας σε άλλο κράτος μέλος» (βλ. αιτιολογικές σκέψεις 4 έως 6 του κανονισμού Eurodac). Κατά το άρθρο 9, παράγραφος 1, του κανονισμού Eurodac, «[κ]άθε κράτος μέλος λαμβάνει πάραυτα τα δακτυλικά αποτυπώματα όλων των δακτύλων κάθε αιτούντος διεθνή προστασία ηλικίας τουλάχιστον 14 ετών, το συντομότερο δυνατό και το αργότερο εντός 72 ωρών από την υποβολή αίτησης διεθνούς προστασίας, όπως ορίζεται στο άρθρο 20 παράγραφος 2 του κανονισμού [Δουβλίνο ΙΙΙ], και τα διαβιβάζει στο κεντρικό σύστημα […]».

8. Άρθρο 22:

«1. Το κράτος μέλος προς το οποίο απευθύνεται το αίτημα προβαίνει στις απαραίτητες επαληθεύσεις και αποφαίνεται σχετικά με το αίτημα περί αναδοχής του αιτούντος εντός προθεσμίας δύο μηνών από την ημερομηνία της παραλαβής του αιτήματος.

[…]

3. Η Επιτροπή, μέσω εκτελεστικών πράξεων, καταρτίζει και αναθεωρεί περιοδικά δύο καταλόγους, αναφέροντας τα σχετικά αποδεικτικά στοιχεία και τις έμμεσες αποδείξεις […].

[…]

6. Εάν το κράτος μέλος που υποβάλλει το αίτημα επικαλείται λόγους επείγοντος […], το κράτος μέλος προς το οποίο απευθύνεται το αίτημα καταβάλλει κάθε δυνατή προσπάθεια προκειμένου να απαντήσει εντός της αιτούμενης προθεσμίας. Σε εξαιρετικές περιπτώσεις, όταν αποδεικνύεται ότι η εξέταση του αιτήματος αναδοχής αιτούντος είναι ιδιαιτέρως πολύπλοκη, το κράτος μέλος προς το οποίο απευθύνεται το αίτημα μπορεί να απαντήσει μετά την πάροδο της ταχθείσας προθεσμίας, αλλά εν πάση περιπτώσει εντός ενός μηνός. […]

7. Η έλλειψη απάντησης εντός της προθεσμίας των δύο μηνών που αναφέρεται στην παράγραφο 1 και του ενός μηνός που προβλέπεται στην παράγραφο 6 ισοδυναμεί με αποδοχή του αιτήματος και συνεπάγεται την υποχρέωση αναδοχής του προσώπου, συμπεριλαμβανομένης της υποχρέωσης για κατάλληλη διευθέτηση της άφιξης.»

9. Άρθρο 23:

«1. Όταν ένα κράτος μέλος στο οποίο ένα πρόσωπο, όπως αναφέρεται στο άρθρο 18 παράγραφος 1 στοιχείο β), γ) ή δ), έχει υποβάλει νέα αίτηση διεθνούς προστασίας, θεωρεί ότι είναι υπεύθυνο άλλο κράτος μέλος σύμφωνα με το άρθρο 20, παράγραφος 5, και το άρθρο 18 παράγραφος 1 στοιχείο β), γ) ή δ), μπορεί να υποβάλει στο εν λόγω κράτος μέλος αίτημα εκ νέου ανάληψης του εν λόγω προσώπου.

2. Το αίτημα εκ νέου ανάληψης υποβάλλεται το ταχύτερο δυνατόν και σε κάθε περίπτωση εντός δύο μηνών από την παραλαβή της σύμπτωσης Eurodac, βάσει του άρθρου 9 παράγραφος 5 του κανονισμού [Eurodac].

Εάν το αίτημα εκ νέου ανάληψης βασίζεται σε αποδεικτικά στοιχεία διαφορετικά από τα στοιχεία που ελήφθησαν από το σύστημα Eurodac, αποστέλλεται στο κράτος μέλος στο οποίο απευθύνεται εντός τριών μηνών από την ημερομηνία κατά την οποία υποβλήθηκε η αίτηση διεθνούς προστασίας κατά την έννοια του άρθρου 20 παράγραφος 2.

3. Όταν το αίτημα εκ νέου ανάληψης δεν υποβάλλεται εντός των προθεσμιών της παραγράφου 2, υπεύθυνο για την εξέταση της αίτησης διεθνούς προστασίας είναι το κράτος μέλος στο οποίο υποβλήθηκε η νέα αίτηση.

4. Το αίτημα εκ νέου ανάληψης υποβάλλεται με τη χρήση υποδείγματος και συμπεριλαμβάνει αποδεικτικά στοιχεία ή έμμεσες αποδείξεις όπως περιγράφονται στους δύο καταλόγους που αναφέρονται στο άρθρο 22 παράγραφος 3 και/ή συναφή στοιχεία από τις δηλώσεις του ενδιαφερόμενου προσώπου, που επιτρέπουν στις αρχές του κράτους μέλους προς το οποίο απευθύνεται το αίτημα να επαληθεύει κατά πόσον είναι υπεύθυνο βάσει των κριτηρίων που ορίζει ο παρών κανονισμός.

Η Επιτροπή, μέσω εκτελεστικών πράξεων, καθορίζει ενιαίους όρους για την προετοιμασία και την υποβολή αιτημάτων εκ νέου ανάληψης. […]»

10. Άρθρο 25:

«1. Το κράτος μέλος προς το οποίο απευθύνεται το αίτημα προβαίνει στις απαραίτητες επαληθεύσεις και αποφαίνεται σχετικά με το αίτημα εκ νέου ανάληψης του ενδιαφερόμενου προσώπου το ταχύτερο δυνατόν και, σε κάθε περίπτωση, όχι αργότερα από ένα μήνα από την ημερομηνία κατά την οποία παρελήφθη το αίτημα. Όταν το αίτημα βασίζεται σε στοιχεία λαμβανόμενα από το σύστημα Eurodac, η εν λόγω προθεσμία μειώνεται σε δύο εβδομάδες.

2. Η έλλειψη απάντησης εντός της προθεσμίας του ενός μηνός ή των δύο εβδομάδων που αναφέρεται στην παράγραφο 1 ισοδυναμεί με αποδοχή του αιτήματος και συνεπάγεται την υποχρέωση αναδοχής του προσώπου, συμπεριλαμβανομένης της υποχρέωσης για κατάλληλη διευθέτηση της άφιξης.»

11. Άρθρο 29:

«1. Η μεταφορά του αιτούντος […] από το κράτος μέλος που υπέβαλε το αίτημα προς το υπεύθυνο κράτος μέλος πραγματοποιείται σύμφωνα με το εθνικό δίκαιο του κράτους μέλους που υπέβαλε το αίτημα, ύστερα από διαβούλευση μεταξύ των ενδιαφερομένων κρατών μελών, μόλις αυτό είναι πρακτικά δυνατόν και το αργότερο εντός προθεσμίας έξι μηνών από την αποδοχή του αιτήματος περί αναδοχής ή εκ νέου ανάληψης του ενδιαφερομένου από άλλο κράτος μέλος ή από την έκδοση οριστικής απόφασης επί ενδίκου μέσου ή επανεξέτασης εφόσον […] υπάρχει ανασταλτικό αποτέλεσμα.

[…]

2. Εάν η μεταφορά δεν πραγματοποιηθεί εντός της προθεσμίας των έξι μηνών, το υπεύθυνο κράτος μέλος απαλλάσσεται των υποχρεώσεών του αναδοχής ή εκ νέου ανάληψης του ενδιαφερομένου και η ευθύνη μεταβιβάζεται τότε στο κράτος μέλος που υπέβαλε το αίτημα. Η προθεσμία αυτή μπορεί να παρατείνεται σε ένα έτος κατ' ανώτατο όριο, εάν η μεταφορά δεν κατέστη δυνατόν να πραγματοποιηθεί λόγω φυλάκισης του ενδιαφερομένου ή σε 18 μήνες κατ' ανώτατο όριο αν ο ενδιαφερόμενος διαφεύγει.

[…]»

12. Άρθρο 37:

«1. Όταν τα κράτη μέλη δεν μπορούν να επιλύσουν διαφορά τους για οποιοδήποτε θέμα σχετικό με την εφαρμογή του παρόντος κανονισμού, μπορούν να προσφύγουν στη διαδικασία συνδιαλλαγής που προβλέπεται στην παράγραφο 2.

2. Η διαδικασία συνδιαλλαγής κινείται με αίτημα ενός των διαφωνούντων κρατών μελών, το οποίο απευθύνεται στον πρόεδρο της επιτροπής που συστάθηκε βάσει του άρθρου 44. Αποδεχόμενα την προσφυγή στη διαδικασία συνδιαλλαγής, τα ενδιαφερόμενα κράτη μέλη αναλαμβάνουν τη δέσμευση να λάβουν πλήρως υπόψη τη λύση που θα προταθεί.

Ο πρόεδρος της επιτροπής ορίζει τρία μέλη της επιτροπής εκπροσωπούντα τρία κράτη μέλη που δεν εμπλέκονται στην υπόθεση. Αυτά τα μέλη της επιτροπής λαμβάνουν γραπτώς ή προφορικώς τα επιχειρήματα των μερών και μετά από διαβούλευση προτείνουν, εντός μηνός, λύση η οποία ενδεχομένως απορρέει από ψηφοφορία.

[…]

Η προτεινόμενη λύση, είτε γίνει δεκτή είτε απορριφθεί από τα μέρη, είναι οριστική και αμετάκλητη.»

2. Ο κανονισμός 1560/2003

13. Το άρθρο 5 του κανονισμού 1560/2003 ορίζει:

«1. Αν, μετά την επαλήθευση, το κράτος μέλος προς το οποίο απευθύνεται το αίτημα θεωρεί ότι τα υποβληθέντα στοιχεία δεν επιτρέπουν να θεμελιωθεί η υποχρέωσή του, η αρνητική απάντηση που αποστέλλεται στο κράτος μέλος που υπέβαλε το αίτημα είναι πλήρως αιτιολογημένη και αναφέρει λεπτομερώς τους λόγους άρνησης.

2. Όταν το κράτος μέλος που υποβάλλει το αίτημα θεωρεί ότι η άρνηση βασίζεται σε λάθος εκτίμηση ή όταν έχει στη διάθεσή του συμπληρωματικά στοιχεία προς υποβολή, έχει τη δυνατότητα να ζητήσει επανεξέταση του αιτήματός του. Η δυνατότητα αυτή πρέπει να ασκηθεί εντός τριών εβδομάδων από την ημερομηνία λήψης της αρνητικής απάντησης. Το κράτος μέλος προς το οποίο απευθύνεται το αίτημα προσπαθεί να απαντήσει εντός δύο εβδομάδων. Οπωσδήποτε πάντως, αυτή η πρόσθετη διαδικασία δεν συνεπάγεται έναρξη εκ νέου της προθεσμίας που προβλέπεται στο άρθρο 18 παράγραφοι 1 και 6 και στο άρθρο 20 παράγραφος 1 στοιχείο β) του κανονισμού [Δουβλίνο ΙΙ].»

3. Η οδηγία 2013/32

14. Το άρθρο 31, παράγραφος 3, της οδηγίας 2013/32/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 26ης Ιουνίου 2013, σχετικά με κοινές διαδικασίες για τη χορήγηση και ανάκληση του καθεστώτος διεθνούς προστασίας[6], προβλέπει τα εξής:

«Τα κράτη μέλη εξασφαλίζουν ότι η διαδικασία εξέτασης ολοκληρώνεται εντός έξι μηνών από την κατάθεση της αίτησης.

Όταν αίτηση υπόκειται στη διαδικασία του κανονισμού [Δουβλίνο ΙΙΙ], η προθεσμία των έξι μηνών αρχίζει από τη στιγμή κατά την οποία ορίζεται ένα κράτος μέλος ως υπεύθυνο για την εξέταση της αίτησης, σύμφωνα με τον εν λόγω κανονισμό, ο αιτών βρίσκεται στο έδαφος του κράτους μέλους και τον έχει αναλάβει η αρμόδια αρχή.

Τα κράτη μέλη δύνανται να παρατείνουν την προθεσμία των έξι μηνών που ορίζεται στην παρούσα παράγραφο για χρονικό διάστημα όχι μεγαλύτερο από εννέα επιπλέον μήνες, σε περιπτώσεις στις οποίες:

α) ανακύπτουν περίπλοκα ουσιαστικά και/ή νομικά ζητήματα·

β) μεγάλος αριθμός υπηκόων τρίτων χωρών ή ανιθαγενών αιτούνται ταυτόχρονα διεθνή προστασία, γεγονός που καθιστά στην πράξη πολύ δύσκολη την ολοκλήρωση της διαδικασίας εντός της προθεσμίας των έξι μηνών·

[…]

Κατ' εξαίρεση, τα κράτη μέλη, σε δεόντως αιτιολογημένες περιστάσεις, υπερβαίνουν τις προθεσμίες της παρούσας παραγράφου κατά τρεις μήνες το πολύ, εφόσον είναι απαραίτητο για την κατάλληλη και πλήρη εξέταση της αίτησης διεθνούς προστασίας.»

6 ΕΕ 2013, L 180, σ. 60.

Β. Το ολλανδικό δίκαιο

15. Τα κρίσιμα άρθρα του Algemene wet bestuursrecht (γενικού νόμου περί διοικητικής διαδικασίας, στο εξής: Awb) είναι τα εξής:

16. Άρθρο 4:17, παράγραφος 1:

«Αν η διοικητική αρχή δεν αποφανθεί εμπρόθεσμα επί αιτήσεως, οφείλει να καταβάλει στον αιτούντα χρηματική ποινή για κάθε ημέρα καθυστερήσεως, και για 42 ημέρες κατ' ανώτατο όριο».

17. Άρθρο 6:2, στοιχείο b:

«Για την εφαρμογή των διατάξεων περί διοικητικών ενστάσεων και ενδίκων προσφυγών, η μη εμπρόθεσμη έκδοση αποφάσεως εξομοιώνεται με απόφαση.»

18. Άρθρο 6:12, παράγραφος 2:

«Ένδικη προσφυγή μπορεί να ασκηθεί αν η διοικητική αρχή δεν απεφάνθη εμπρόθεσμα και εφόσον παρήλθε προθεσμία δύο εβδομάδων από την επομένη της ημέρας κατά την οποία ο ενδιαφερόμενος ειδοποίησε εγγράφως τη διοικητική αρχή για την παράλειψη αυτή.»

19. Άρθρο 8:55b, παράγραφος 1:

«Αν η προσφυγή στρέφεται κατά της μη εμπρόθεσμης εκδόσεως αποφάσεως, ο διοικητικός δικαστής αποφαίνεται, με βάση το άρθρο 8:54 του Awb, εντός οκτώ εβδομάδων από την παραλαβή του δικογράφου της προσφυγής και την πλήρωση των κριτηρίων του άρθρου 6:5 του Awb, εκτός αν εκτιμά ότι είναι αναγκαία η επ' ακροατηρίου συζήτηση.»

20. Άρθρο 8:55c:

«Αν η προσφυγή είναι βάσιμη και εφόσον υποβληθεί σχετικό αίτημα, ο διοικητικός δικαστής καθορίζει και το ύψος της οφειλόμενης χρηματικής ποινής.»

21. Κατά το άρθρο 8:55d, παράγραφος 1, του Awb, αν η προσφυγή είναι βάσιμη και δεν έχει ακόμη κοινοποιηθεί διοικητική απόφαση, ο διοικητικός δικαστής διατάσσει τη διοικητική αρχή να κοινοποιήσει απόφασή της εντός δύο εβδομάδων από την επομένη της επιδόσεως της δικαστικής αποφάσεως. Κατά την παράγραφο 2, ο διοικητικός δικαστής επιβάλλει με την απόφασή του πρόσθετη χρηματική ποινή σε βάρος της διοικητικής αρχής για κάθε ημέρα καθυστερήσεως στην εκτέλεση της δικαστικής αποφάσεως.

III. Η διαφορά της κύριας δίκης και τα προδικαστικά ερωτήματα

Α. Η υπόθεση C-47/17

22. Στις 24 Ιανουαρίου 2016 ο προσφεύγων της κύριας δίκης, Σύρος υπήκοος, υπέβαλε στις Κάτω Χώρες, ενώπιον του Υφυπουργού, αίτηση για τη χορήγηση προσωρινής άδειας διαμονής για αιτούντα άσυλο. Την ίδια μέρα, ο Υφυπουργός έλαβε από το Eurodac θετικό αποτέλεσμα σχετικά με τον προσφεύγοντα, κατά το οποίο αυτός, στις 22 Ιανουαρίου 2016, είχε υποβάλει αίτηση διεθνούς

προστασίας στην Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας[7].

23. Στις 24 Μαρτίου 2016, ο Υφυπουργός υπέβαλε στις γερμανικές αρχές αίτημα εκ νέου αναλήψεως του προσφεύγοντος της κύριας δίκης με βάση το άρθρο 18, παράγραφος 1, στοιχείο β', του κανονισμού Δουβλίνο ΙΙΙ.

24. Στις 7 Απριλίου 2016 οι γερμανικές αρχές απέρριψαν το αίτημα εκ νέου αναλήψεως[8].

25. Στις 14 Απριλίου 2016 με βάση το άρθρο 5, παράγραφος 2, του κανονισμού 1560/2003, ο Υφυπουργός υπέβαλε στις γερμανικές αρχές αίτημα επανεξετάσεως, επί του οποίου δεν δόθηκε απάντηση.

26. Με επιστολή της 29ης Αυγούστου 2016, ο προσφεύγων της κύριας δίκης ζήτησε από τον Υφυπουργό να εξετάσει την αίτησή του και να θεωρήσει οριστική την από 7 Απριλίου 2016 απορριπτική απόφαση των γερμανικών αρχών. Ο Υφυπουργός δεν απάντησε επί της ουσίας της εν λόγω αιτήσεως.

27. Στις 14 Νοεμβρίου 2016 ο προσφεύγων της κύριας δίκης άρχισε απεργία πείνας και δίψας.

28. Στις 17 Νοεμβρίου 2016 άσκησε προσφυγή ενώπιον του αιτούντος δικαστηρίου, επικαλούμενος τη μη εμπρόθεσμη έκδοση αποφάσεως επί της αιτήσεώς του για τη χορήγηση προσωρινής άδειας διαμονής για αιτούντα άσυλο, και ζήτησε από το εν λόγω δικαστήριο να υποχρεώσει τον Υφυπουργό στην καταβολή χρηματικής ποινής από την ημέρα της παραλείψεώς του να εκδώσει απόφαση, διατάσσοντάς τον να αποφανθεί εντός προθεσμίας που θα καθορίσει το ίδιο, και να επιβάλει με την απόφασή του πρόσθετη χρηματική ποινή ύψους 100 ευρώ ανά ημέρα καθυστερήσεως[9].

29. Περί τις 23 Νοεμβρίου 2016 ο προσφεύγων της κύριας δίκης σταμάτησε την απεργία πείνας και δίψας.

30. Στις 22 Δεκεμβρίου 2016 ο Υφυπουργός πληροφόρησε το αιτούν δικαστήριο ότι στις 14 Δεκεμβρίου 2016 ανακάλεσε το αίτημα εκ νέου αναλήψεως που είχε υποβάλει στις γερμανικές αρχές και ότι η αίτηση ασύλου του θα εξεταζόταν πλέον με βάση τη Nederlandse Algemene Asielprocedure (γενική ολλανδική διαδικασία ασύλου).

31. Με απόφαση της 26ης Ιανουαρίου 2017 χορηγήθηκε στον προσφεύγοντα της κύριας δίκης το καθεστώς του πρόσφυγα.

7 Η Επιτροπή, στις γραπτές παρατηρήσεις της, εκτιμά ότι ο προσφεύγων της κύριας δίκης δεν υπέβαλε αίτηση διεθνούς προστασίας στην Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας. Επισημαίνει ότι «[σ]ε επιστολή του δικηγόρου του ενδιαφερομένου προς τις ολλανδικές αρχές γίνεται παραπομπή σε έγγραφο της 4 Ιουλίου 2016 του Bundesamt für Migration und Flüchtlinge (γερμανικού Ομοσπονδιακού Γραφείου για τη Μετανάστευση και τους Πρόσφυγες [...]), κατά το οποίο συλλέγονται τα δακτυλικά αποτυπώματα όλων των αλλοδαπών που εισέρχονται στη Γερμανία και καταχωρίζονται όλα υπό την "κατηγορία 1" του συστήματος Eurodac –δηλαδή την κατηγορία των αιτούντων άσυλο, σε αντιδιαστολή προς την κατηγορία των προσώπων που συλλαμβάνονται για παράνομη διάβαση των εξωτερικών συνόρων– είτε έχει υποβληθεί πράγματι αίτηση ασύλου είτε όχι. Συνεπεία δε αυτού του τρόπου καταχωρίσεως, οι γερμανικές αρχές απέρριπταν εντωμεταξύ τα αιτήματα των ολλανδικών αρχών για τον λόγο ότι δεν είχε υποβληθεί αίτηση ασύλου, όπως συνέβη και στην προκείμενη περίπτωση» (βλ. σημείο 8 των παρατηρήσεών της).

8 Κατά την Επιτροπή, στις 7 Απριλίου 2016 οι γερμανικές αρχές απάντησαν «επί του παρόντος αρνητικά, προκειμένου να τηρηθεί η προθεσμία απαντήσεως που προβλέπεται στο άρθρο 25, παράγραφος 1, του κανονισμού Δουβλίνο ΙΙΙ. Για την απάντηση απαιτ[ούνταν] ενδελεχέστερος έλεγχος στη Γερμανία, οι δε [ολλανδικές αρχές] θα ενημερώνονταν συναφώς χωρίς να είναι απαραίτητο να υποβάλουν σχετικό αίτημα» (βλ. σημείο 5 των γραπτών παρατηρήσεών της).

9 Κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση της 16ης Ιανουαρίου 2018, ο δικηγόρος του προσφεύγοντος της κύριας δίκης στην υπόθεση C-47/17 επιβεβαίωσε ότι η χρηματική ποινή νοείται ως ποσό που πρέπει να καταβληθεί για κάθε ημέρα καθυστερήσεως, ακόμη και αναδρομικώς, σε σχέση με την προθεσμία που έχει ταχθεί στη διοικητική αρχή για την έκδοση αποφάσεως.

32. Οι διάδικοι της κύριας δίκης διαφωνούν ως προς το ζήτημα αν είχε παρέλθει στο μεταξύ η προθεσμία εντός της οποίας ο Υφυπουργός όφειλε να αποφανθεί επί της αιτήσεως για τη χορήγηση προσωρινής άδειας διαμονής για αιτούντα άσυλο, η οποία υποβλήθηκε από τον προσφεύγοντα της κύριας δίκης στις 24 Ιανουαρίου 2016.

33. Συναφώς, ο προσφεύγων της κύριας δίκης υποστηρίζει, μεταξύ άλλων, ότι, κατά το πέρας των προθεσμιών που ορίζονται στα άρθρα 23 και 25 του κανονισμού Δουβλίνο ΙΙΙ σχετικά με τη διαδικασία εκ νέου αναλήψεως, πρέπει να έχει προσδιοριστεί ποιο είναι το υπεύθυνο κράτος μέλος. Αν το κράτος μέλος προς το οποίο απευθύνεται το αίτημα εκδώσει, εντός των προθεσμιών, αρνητική απάντηση επί του αιτήματος εκ νέου αναλήψεως, τότε, από τη στιγμή αυτή, η ευθύνη βαρύνει το κράτος μέλος που υποβάλλει το αίτημα. Επομένως, αυτό είναι το χρονικό σημείο κατά το οποίο αρχίζει να τρέχει η προθεσμία των έξι μηνών για την έκδοση αποφάσεως επί της αιτήσεως ασύλου. Δεδομένου ότι οι γερμανικές αρχές απέρριψαν το αίτημα εκ νέου αναλήψεως στις 7 Απριλίου 2016, το Βασίλειο των Κάτω Χωρών από την ημερομηνία αυτή, κατέστη υπεύθυνο για την εξέταση της αιτήσεως ασύλου του προσφεύγοντος, και συνεπώς η προθεσμία για την έκδοση αποφάσεως επί της εν λόγω αιτήσεως έληξε στις 7 Οκτωβρίου 2016.

34. Αντίθετα, κατά τον Υφυπουργό, η προθεσμία για την έκδοση αποφάσεως επί της εν λόγω αιτήσεως άρχισε να τρέχει μόλις στις 14 Δεκεμβρίου 2016, ημερομηνία κατά την οποία το Βασίλειο των Κάτω Χωρών δήλωσε ότι είναι υπεύθυνο για την εξέταση της αιτήσεως.

35. Υπό τις συνθήκες αυτές, το αιτούν δικαστήριο αποφάσισε να αναστείλει την ενώπιόν του διαδικασία και να υποβάλει στο Δικαστήριο τα ακόλουθα προδικαστικά ερωτήματα:

«1) Πρέπει το κράτος μέλος στο οποίο απευθύνεται το αίτημα, λαμβανομένων υπόψη του σκοπού, του περιεχομένου και του πεδίου εφαρμογής του κανονισμού [Δουβλίνο ΙΙΙ] και της οδηγίας [2013/32], να απαντήσει εντός προθεσμίας δύο εβδομάδων στο κατά το άρθρο 5, παράγραφος 2, του κανονισμού [1560/2003] αίτημα επανεξετάσεως;

2) Σε περίπτωση αρνητικής απαντήσεως στο πρώτο ερώτημα, πρέπει τότε, λαμβανομένου υπόψη του άρθρου 5, παράγραφος 2, τελευταία περίοδος, του κανονισμού [1560/2003], να εφαρμοστεί η μέγιστη προθεσμία ενός μηνός η οποία προβλέπεται στο άρθρο 20, παράγραφος 1, στοιχείο β′, του κανονισμού [Δουβλίνο ΙΙ] (νυν άρθρο 25, παράγραφος 1, του κανονισμού [Δουβλίνο ΙΙΙ]);

3) Σε περίπτωση αρνητικής απαντήσεως στο πρώτο και στο δεύτερο ερώτημα, μήπως το κράτος μέλος στο οποίο απευθύνεται το αίτημα έχει, λαμβανομένης υπόψη της λέξεως "προσπαθεί" η οποία περιέχεται στο άρθρο 5, παράγραφος 2, του κανονισμού [1560/2003], εύλογη προθεσμία για να απαντήσει στο αίτημα επανεξετάσεως;

4) Αν το κράτος μέλος στο οποίο απευθύνεται το αίτημα πρέπει όντως να απαντήσει εντός εύλογης προθεσμίας στο κατά το άρθρο 5, παράγραφος 2, του κανονισμού [1560/2003] αίτημα επανεξετάσεως, εξακολουθεί να πρόκειται για εύλογη προθεσμία μετά την παρέλευση άνω των έξι μηνών όπως στην υπόθεση της κύριας δίκης; Σε περίπτωση αρνητικής απαντήσεως στο ερώτημα αυτό, τι πρέπει τότε να νοείται ως "εύλογη προθεσμία";

5) Αν το κράτος μέλος στο οποίο απευθύνεται το αίτημα δεν απαντήσει στο αίτημα επανεξετάσεως ούτε εντός δύο εβδομάδων ούτε εντός μηνός ούτε εντός εύλογης προθεσμίας, ποιες είναι οι εντεύθεν συνέπειες; Είναι τότε υπεύθυνο για την κατ' ουσίαν εξέταση της αιτήσεως ασύλου του αλλοδαπού το κράτος μέλος που υπέβαλε το αίτημα ή το κράτος μέλος στο οποίο απευθύνεται το αίτημα;

6) Αν πρέπει να θεωρηθεί ότι, ελλείψει εμπρόθεσμης απαντήσεως στο κατά το άρθρο 5, παράγραφος 2, του κανονισμού [1560/2003] αίτημα επανεξετάσεως, το κράτος μέλος στο οποίο απευθύνεται το αίτημα είναι υπεύθυνο για την κατ' ουσίαν εξέταση της αιτήσεως ασύλου, εντός ποιας προθεσμίας πρέπει το κράτος μέλος που υπέβαλε το αίτημα, και συγκεκριμένα ο καθού στην υπόθεση της κύριας δίκης, να γνωστοποιήσει την πληροφορία αυτή στον αλλοδαπό;»

Β. Η υπόθεση C-48/17

36. Στις 22 Σεπτεμβρίου 2015 ο προσφεύγων της κύριας δίκης, υπήκοος Ερυθραίας, υπέβαλε στις Κάτω Χώρες αίτηση για τη χορήγηση προσωρινής άδειας διαμονής για αιτούντα άσυλο. Κατά τη βάση δεδομένων Eurodac είχε ήδη υποβάλει αίτηση διεθνούς προστασίας στην Ελβετία, στις 9 Ιουνίου 2015.

37. Μολονότι η αίτηση προδικαστικής αποφάσεως δεν περιέχει σχετικές πληροφορίες, από τη δικογραφία ενώπιον του εθνικού δικαστηρίου προκύπτει ότι ο προσφεύγων της κύριας δίκης περί τα τέλη Μαΐου του 2015 έφτασε από τη Μεσόγειο θάλασσα στην Ιταλία, όπου όμως δεν ελήφθησαν τα δακτυλικά του αποτυπώματα. Στη συνέχεια, μετέβη στην Ελβετία, όπου έφτασε στις 8 Ιουνίου 2015. Στις 17 Σεπτεμβρίου 2015 έφυγε από την Ελβετία και μετέβη, μέσω Γαλλίας, στις Κάτω Χώρες.

38. Στις 20 Νοεμβρίου 2015 ο Υφυπουργός υπέβαλε στις ελβετικές αρχές αίτημα εκ νέου αναλήψεως του προσφεύγοντος της κύριας δίκης, με βάση το άρθρο 18, παράγραφος 1, στοιχείο β', του κανονισμού Δουβλίνο ΙΙΙ.

39. Στις 25 Νοεμβρίου 2015, οι ελβετικές αρχές απέρριψαν το αίτημα αυτό, με το αιτιολογικό ότι η Ελβετική Συνομοσπονδία είχε προηγουμένως υποβάλει στην Ιταλική Δημοκρατία αίτημα αναδοχής ή εκ νέου αναλήψεως, στο οποίο δεν δόθηκε απάντηση, με συνέπεια, από 1ης Σεπτεμβρίου 2015, η Ιταλική Δημοκρατία να έχει καταστεί υπεύθυνη για την εξέταση της αιτήσεως ασύλου.

40. Στις 27 Νοεμβρίου 2015 ο Υφυπουργός υπέβαλε στις ιταλικές αρχές αίτημα αναδοχής ή εκ νέου αναλήψεως του προσφεύγοντος της κύριας δίκης, με βάση το άρθρο 18, παράγραφος 1, στοιχείο β', του κανονισμού Δουβλίνο ΙΙΙ.

41. Στις 30 Νοεμβρίου 2015 οι ιταλικές αρχές απέρριψαν το αίτημα αυτό.

42. Την 1η Δεκεμβρίου 2015 ο Υφυπουργός υπέβαλε στις ιταλικές αρχές αίτημα επανεξετάσεως με βάση το άρθρο 5, παράγραφος 2, του κανονισμού 1560/2003, ενώ στις 18 Ιανουαρίου 2016, απέστειλε επιστολή υπομνήσεως στις εν λόγω αρχές.

43. Στις 26 Ιανουαρίου 2016 οι ιταλικές αρχές έκαναν δεκτό το αίτημα εκ νέου αναλήψεως του προσφεύγοντος της κύριας δίκης[10].

44. Με απόφαση της 19ης Απριλίου 2016 ο Υφυπουργός αρνήθηκε να εξετάσει την αίτηση χορηγήσεως προσωρινής άδειας διαμονής για αιτούντα άσυλο την οποία είχε υποβάλει ο προσφεύγων της κύριας δίκης, με το αιτιολογικό ότι υπεύθυνη για την εξέταση της εν λόγω αιτήσεως ήταν η Ιταλική Δημοκρατία.

10 Μολονότι από τη δικογραφία προκύπτει ότι ο προσφεύγων της κύριας δίκης δεν υπέβαλε αίτηση ασύλου στην Ιταλία, και άρα στην υπό κρίση περίπτωση πρόκειται για αναδοχή (και όχι για εκ νέου ανάληψη), η ανακοίνωση των ιταλικών αρχών για την αποδοχή της μεταφοράς αναφέρεται στο άρθρο 18, παράγραφος 1, στοιχείο β', του κανονισμού Δουβλίνο ΙΙΙ. Επίσης, επισημαίνω ότι, κατά την Επιτροπή, «στις 8 Απριλίου 2016 ο δικηγόρος του ενδιαφερομένου παρατήρησε ότι η Ιταλία δεν κατέστη υπεύθυνη στις 26 Ιανουαρίου 2016, αλλά την 1η Σεπτεμβρίου 2015. Επομένως, η προβλεπόμενη στο άρθρο 29 του κανονισμού Δουβλίνο ΙΙΙ προθεσμία των έξι μηνών για τη μεταφορά είχε ήδη παρέλθει» (βλ. σημείο 23 των γραπτών παρατηρήσεων της Επιτροπής).

45. Ο προσφεύγων της κύριας δίκης άσκησε κατά της αποφάσεως αυτής προσφυγή ενώπιον του αιτούντος δικαστηρίου. Εξάλλου, ζήτησε από το δικαστήριο των ασφαλιστικών μέτρων να απαγορεύσει, με προσωρινό μέτρο, στον Υφυπουργό την απέλασή του πριν από την παρέλευση προθεσμίας τεσσάρων εβδομάδων από την ημερομηνία εκδόσεως της αποφάσεως του αιτούντος δικαστηρίου επί της προσφυγής. Με διάταξη της 30ής Ιουνίου 2016, το δικαστήριο των ασφαλιστικών μέτρων έκανε δεκτή την αίτηση προσωρινών μέτρων.

46. Οι διάδικοι διαφωνούν, ιδίως, ως προς το ζήτημα αν ο Υφυπουργός έχει καταστεί υπεύθυνος για την εξέταση της αιτήσεως χορηγήσεως προσωρινής άδειας διαμονής για αιτούντα άσυλο που υποβλήθηκε από τον προσφεύγοντα της κύριας δίκης στις 22 Σεπτεμβρίου 2015, καθώς οι ιταλικές αρχές απέρριψαν το αίτημα αναδοχής ή εκ νέου αναλήψεως που υπέβαλε ο Υφυπουργός και εν συνεχεία δεν απάντησαν στο αίτημα επανεξετάσεως εντός της σχετικής προθεσμίας.

47. Υπό τις συνθήκες αυτές, το αιτούν δικαστήριο αποφάσισε να αναστείλει την ενώπιόν του διαδικασία και να υποβάλει στο Δικαστήριο τα ακόλουθα προδικαστικά ερωτήματα:

«1) Πρέπει το κράτος μέλος στο οποίο απευθύνεται το αίτημα, λαμβανομένων υπόψη του σκοπού, του περιεχομένου και του πεδίου εφαρμογής του κανονισμού [Δουβλίνο ΙΙΙ] και της οδηγίας [2013/32], να απαντήσει εντός προθεσμίας δύο εβδομάδων στο κατά το άρθρο 5, παράγραφος 2, του κανονισμού [1560/2003] αίτημα επανεξετάσεως;

2) Σε περίπτωση αρνητικής απαντήσεως στο πρώτο ερώτημα, πρέπει τότε, λαμβανομένου υπόψη του άρθρου 5, παράγραφος 2, τελευταία περίοδος, του κανονισμού [1560/2003], να εφαρμοστεί η μέγιστη προθεσμία ενός μηνός η οποία προβλέπεται στο άρθρο 20, παράγραφος 1, στοιχείο β′, του κανονισμού [Δουβλίνο ΙΙ] (νυν άρθρο 25, παράγραφος 1, του κανονισμού [Δουβλίνο ΙΙΙ]);

3) Σε περίπτωση αρνητικής απαντήσεως στο πρώτο και στο δεύτερο ερώτημα, μήπως το κράτος μέλος στο οποίο απευθύνεται το αίτημα έχει, λαμβανομένης υπόψη της λέξεως “προσπαθεί” η οποία περιέχεται στο άρθρο 5, παράγραφος 2, του κανονισμού [1560/2003], εύλογη προθεσμία για να απαντήσει στο αίτημα επανεξετάσεως;

4) Αν το κράτος μέλος στο οποίο απευθύνεται το αίτημα πρέπει όντως να απαντήσει εντός εύλογης προθεσμίας στο κατά το άρθρο 5, παράγραφος 2, του κανονισμού [1560/2003] αίτημα επανεξετάσεως, εξακολουθεί να πρόκειται για εύλογη προθεσμία μετά την παρέλευση επτάμισι εβδομάδων όπως στην υπόθεση της κύριας δίκης; Σε περίπτωση αρνητικής απαντήσεως στο ερώτημα αυτό, τι πρέπει τότε να νοείται ως “εύλογη προθεσμία”;

5) Αν το κράτος μέλος στο οποίο απευθύνεται το αίτημα δεν απαντήσει στο αίτημα επανεξετάσεως ούτε εντός δύο εβδομάδων ούτε εντός εύλογης προθεσμίας, ποιες είναι οι εντεύθεν συνέπειες; Είναι τότε υπεύθυνο για την κατ’ ουσίαν εξέταση της αιτήσεως ασύλου του αλλοδαπού το κράτος μέλος που υπέβαλε το αίτημα ή το κράτος μέλος στο οποίο απευθύνεται το αίτημα;

6) Αν πρέπει να θεωρηθεί ότι, ελλείψει εμπρόθεσμης απαντήσεως στο κατά το άρθρο 5, παράγραφος 2, του κανονισμού [1560/2003] αίτημα επανεξετάσεως, το κράτος μέλος στο οποίο απευθύνεται το αίτημα είναι υπεύθυνο για την κατ’ ουσίαν εξέταση της αιτήσεως ασύλου, εντός ποιας προθεσμίας πρέπει το κράτος μέλος που υπέβαλε το αίτημα, και συγκεκριμένα ο καθού στην υπόθεση της κύριας δίκης, να γνωστοποιήσει την πληροφορία αυτή στον αλλοδαπό;»

IV. Η διαδικασία ενώπιον του Δικαστηρίου

48. Με απόφαση του Προέδρου του Δικαστηρίου της 13ης Φεβρουαρίου 2016, η υπόθεση C-47/17 ενώθηκε με την υπόθεση C-48/17 προκειμένου να συνεκδικασθούν προς διευκόλυνση της έγγραφης και της προφορικής διαδικασίας και προς έκδοση κοινής αποφάσεως, δεδομένου ότι τα προδικαστικά ερωτήματα που υπέβαλε το ίδιο δικαστήριο στις δύο αυτές υποθέσεις είναι, κατ' ουσίαν, όμοια [11].

49. Γραπτές παρατηρήσεις κατέθεσαν ο προσφεύγων της κύριας δίκης στην υπόθεση C-47/17, η Ολλανδική και η Ουγγρική Κυβέρνηση, η Κυβέρνηση του Ηνωμένου Βασιλείου και της Ελβετικής Συνομοσπονδίας καθώς και η Επιτροπή.

50. Με επιστολή της 16ης Οκτωβρίου 2017, το Δικαστήριο κάλεσε τους ενδιαφερομένους κατά το άρθρο 23 του Οργανισμού του Δικαστηρίου να απαντήσουν με συντομία σε γραπτά ερωτήματα.

51. Γραπτές απαντήσεις κατέθεσαν οι προσφεύγοντες της κύριας δίκης στις συνεκδικαζόμενες υποθέσεις C-47/17 και C-48/17, η Ολλανδική και η Γερμανική Κυβέρνηση καθώς και η Επιτροπή.

52. Οι προσφεύγοντες της κύριας δίκης στις συνεκδικαζόμενες υποθέσεις C-47/17 και C-48/17, η Ολλανδική και η Γερμανική Κυβέρνηση, καθώς και η Κυβέρνηση του Ηνωμένου Βασιλείου και η Επιτροπή ανέπτυξαν προφορικές παρατηρήσεις κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση της 16ης Ιανουαρίου 2018.

V. Ανάλυση

Α. Προκαταρκτικές παρατηρήσεις

53. Λαμβάνοντας υπόψη την αρχή της αμοιβαίας εμπιστοσύνης, η οποία διαπνέει το κοινό ευρωπαϊκό σύστημα ασύλου, ο νομοθέτης της Ένωσης εξέδωσε, μεταξύ άλλων, τον κανονισμό Δουβλίνο ΙΙΙ προκειμένου, καταρχάς, να εξορθολογίσει την εξέταση των αιτήσεων διεθνούς προστασίας και να αποτρέψει τη συμφόρηση του συστήματος την οποία θα προκαλούσε η υποχρέωση των κρατών να εξετάζουν πλείονες αιτήσεις του ιδίου αιτούντος και, περαιτέρω, να ενισχύσει την ασφάλεια δικαίου όσον αφορά τον προσδιορισμό του κράτους που είναι υπεύθυνο για την εξέταση της αιτήσεως ασύλου και, κατ' αυτόν τον τρόπο, να αποτρέψει το «forum shopping», *έχοντας ως κοινό κύριο σκοπό την επιτάχυνση της εξετάσεως των αιτήσεων προς το συμφέρον τόσο των αιτούντων άσυλο όσο και των μετεχόντων κρατών* [12].

54. Συνεπώς, σκοπός του κανονισμού Δουβλίνο ΙΙΙ είναι, με βάση το άρθρο του 1, να θεσπίσει τα κριτήρια και τους μηχανισμούς προσδιορισμού του κράτους μέλους που είναι υπεύθυνο για την εξέταση αιτήσεως διεθνούς προστασίας η οποία υποβάλλεται σε κράτος μέλος από υπήκοο τρίτης χώρας ή από απάτριδα [13].

11 Η φράση «*άνω των έξι μηνών*» του τέταρτου ερωτήματος στην υπόθεση C-47/17 αντικαταστάθηκαν, στην υπόθεση C-48/17, από τη φράση «*επτάμισι εβδομάδων*», η δε φράση «*ούτε ενός μηνός*» του πέμπτου προδικαστικού ερωτήματος στην υπόθεση C-47/17 απουσιάζει από την πρώτη περίοδο του πέμπτου ερωτήματος στην υπόθεση C-48/17.

12 Βλ., υπό την έννοια αυτή, απόφαση της 10ης Δεκεμβρίου 2013, Abdullahi (C-394/12, EU:C:2013:813, σκέψεις 53 και 54 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία). Η υπογράμμιση δική μου.

13 Από την αιτιολογική σκέψη 4 του κανονισμού Δουβλίνο ΙΙΙ προκύπτει ότι το κοινό ευρωπαϊκό σύστημα ασύλου θα πρέπει να περιλαμβάνει σαφή και λειτουργική μέθοδο καθορισμού του κράτους μέλους που είναι υπεύθυνο για την εξέταση αιτήσεων ασύλου. Κατά την αιτιολογική σκέψη 5 του ίδιου κανονισμού, «[μ]ια τέτοια μέθοδος θα πρέπει να θεμελιώνεται σε αντικειμενικά και δίκαια κριτήρια τόσο για τα κράτη μέλη όσο και για τα ενδιαφερόμενα πρόσωπα. Θα πρέπει, ιδίως, να επιτρέπει τον ταχύ προσδιορισμό του κράτους μέλους που είναι υπεύθυνο, προκειμένου να κατοχυρώνεται η πραγματική πρόσβαση στις διαδικασίες χορήγησης διεθνούς προστασίας και να μην διακυβεύεται ο στόχος της ταχύτητας κατά την εξέταση των αιτήσεων διεθνούς προστασίας».

1. Οι διαδικασίες αναδοχής και εκ νέου αναλήψεως

55. «[Κ]ατά το άρθρο 3, παράγραφος 1, του κανονισμού Δουβλίνο ΙΙΙ, αίτηση ασύλου που υποβάλλεται από υπήκοο τρίτης χώρας ή από απάτριδα στο έδαφος οποιουδήποτε από τα κράτη μέλη εξετάζεται, κατ' αρχήν, μόνον από το κράτος μέλος το οποίο είναι το οριζόμενο ως υπεύθυνο σύμφωνα με τα κριτήρια που αναφέρονται στο κεφάλαιο ΙΙΙ του εν λόγω κανονισμού»[14]. Στο άρθρο 7, παράγραφος 1, του κανονισμού Δουβλίνο ΙΙΙ διευκρινίζεται ότι τα κριτήρια για τον προσδιορισμό του υπεύθυνου κράτους μέλους εφαρμόζονται με τη σειρά με την οποία παρατίθενται στο κεφάλαιο ΙΙΙ του κανονισμού αυτού. Ωστόσο, πέρα από τα κριτήρια που καθορίζονται στο κεφάλαιο ΙΙΙ του κανονισμού Δουβλίνο ΙΙΙ για τον προσδιορισμό ενός και μόνο κράτους μέλους ως υπεύθυνου για την εξέταση αιτήσεως διεθνούς προστασίας, το κεφάλαιο VI του εν λόγω κανονισμού καθιερώνει διαδικασίες αναδοχής και εκ νέου αναλήψεως από άλλο κράτος μέλος, οι οποίες συμβάλλουν, *όπως και τα κριτήρια που προβλέπονται στο κεφάλαιο ΙΙΙ του εν λόγω κανονισμού*, στον προσδιορισμό του υπεύθυνου κράτους μέλους[15].

56. Οι διατάξεις οι οποίες διέπουν τις διαδικασίες αναδοχής και εκ νέου αναλήψεως που καθιερώνει ο κανονισμός Δουβλίνο ΙΙΙ προβλέπουν σειρά αποκλειστικών προθεσμιών καθώς και τις συνέπειες από την παρέλευση των προθεσμιών αυτών. Κατά τη γνώμη μου, σκοπός των αποκλειστικών προθεσμιών που καθορίζονται στο κεφάλαιο VI του κανονισμού Δουβλίνο ΙΙΙ είναι να επιταχυνθεί η εξέταση των αιτήσεων διεθνούς προστασίας, προς το συμφέρον τόσο των αιτούντων άσυλο όσο και των μετεχόντων κρατών.

57. Ειδικότερα, το άρθρο 21, παράγραφος 1, του κανονισμού Δουβλίνο ΙΙΙ ορίζει ότι το αίτημα κράτους μέλους προς άλλο κράτος μέλος περί αναδοχής πρέπει να υποβάλλεται το συντομότερο δυνατόν και, εν πάση περιπτώσει, εντός τριών μηνών από την ημερομηνία υποβολής της αιτήσεως διεθνούς προστασίας[16]. Ο νομοθέτης της Ένωσης καθόρισε τις συνέπειες της λήξεως των εν λόγω προθεσμιών, διευκρινίζοντας, στο άρθρο 21, παράγραφος 1, τρίτο εδάφιο, του κανονισμού Δουβλίνο ΙΙΙ, ότι, αν το αίτημα αυτό δεν υποβληθεί εντός των σχετικών προθεσμιών, η ευθύνη της εξετάσεως της αιτήσεως διεθνούς προστασίας βαρύνει το κράτος μέλος στο οποίο αυτή υποβλήθηκε[17].

14 Απόφαση της 16ης Φεβρουαρίου 2017, C. K. κ.λπ. (C-578/16 PPU, EU:C:2017:127, σκέψη 56). Στο κεφάλαιο IV του κανονισμού Δουβλίνο ΙΙΙ προσδιορίζονται οι περιπτώσεις στις οποίες ορισμένο κράτος μέλος μπορεί να θεωρηθεί υπεύθυνο για την εξέταση αιτήσεως ασύλου κατά παρέκκλιση από τα κριτήρια αυτά.

15 Βλ., υπό την έννοια αυτή, απόφαση της 25ης Οκτωβρίου 2017, Shiri (C-201/16, EU:C:2017:805, σκέψη 39). Στη σκέψη 53 της αποφάσεως της 26ης Ιουλίου 2017, Mengesteab (C-670/16, EU:C:2017:587), το Δικαστήριο απεφάνθη ότι «οι διατάξεις του άρθρου 21, παράγραφος 1, του κανονισμού αυτού αποσκοπούν μεν στη ρύθμιση της διαδικασίας αναδοχής, πλην όμως συμβάλλουν επίσης, όπως και τα κριτήρια που προβλέπονται στο κεφάλαιο ΙΙΙ του εν λόγω κανονισμού, στον προσδιορισμό του υπεύθυνου κράτους μέλους, κατά την έννοια του ίδιου κανονισμού. Επομένως, απόφαση μεταφοράς σε κράτος μέλος διαφορετικό εκείνου στο οποίο υποβλήθηκε η αίτηση διεθνούς προστασίας δεν μπορεί να εκδοθεί εγκύρως όταν έχουν λήξει οι προθεσμίες που περιλαμβάνονται στις διατάξεις αυτές».

16 Βλ. απόφαση της 26ης Ιουλίου 2017, Mengesteab (C-670/16, EU:C:2017:587, σκέψη 51). Παρά την πρώτη αυτή προθεσμία, σε περίπτωση συμπτώσεως του Eurodac με δεδομένα που έχουν καταχωρισθεί σύμφωνα με το άρθρο 14 του κανονισμού Eurodac, το αίτημα αυτό πρέπει να διατυπωθεί εντός προθεσμίας δύο μηνών από την παραλαβή του αποτελέσματος της συμπτώσεως. Στη σκέψη 67 της αποφάσεως της 26ης Ιουλίου 2017, Mengesteab (C-670/16, EU:C:2017:587), το Δικαστήριο έκρινε ότι από το ίδιο το γράμμα του άρθρου 21, παράγραφος 1, του κανονισμού Δουβλίνο ΙΙΙ προκύπτει ότι το αίτημα αναδοχής πρέπει οπωσδήποτε να υποβάλλεται εντός των προθεσμιών που καθορίζει η διάταξη αυτή.

17 Βλ. απόφαση της 26ης Ιουλίου 2017, Mengesteab (C-670/16, EU:C:2017:587, σκέψη 52). Στη σκέψη 61 της αποφάσεως αυτής, το Δικαστήριο έκρινε ότι «το άρθρο 21, παράγραφος 1, [τρίτο εδάφιο], του εν λόγω κανονισμού [...] προβλέπει, σε περίπτωση λήξεως των προθεσμιών που τίθενται στα δύο προηγούμενα εδάφια, αυτοδίκαιη μεταβίβαση της ευθύνης στο κράτος μέλος στο οποίο υποβλήθηκε η αίτηση διεθνούς προστασίας, χωρίς να εξαρτά τη μεταβίβαση αυτή από οποιαδήποτε αντίδραση του κράτους μέλους προς το οποίο απευθύνεται το αίτημα περί αναδοχής». Στη σκέψη 54 της ίδιας αποφάσεως, το Δικαστήριο έκρινε ότι «[οι διατάξεις του άρθρου 21, παράγραφος 1, του κανονισμού Δουβλίνο ΙΙΙ] συμβάλλουν με τον τρόπο αυτόν αποφασιστικά στην πραγματοποίηση του σκοπού της ταχείας εξετάσεως των αιτήσεων διεθνούς προστασίας, που μνημονεύεται στην αιτιολογική σκέψη 5 του κανονισμού Δουβλίνο ΙΙΙ, εξασφαλίζοντας, σε περίπτωση καθυστερήσεως κατά τη διεξαγωγή της διαδικασίας αναδοχής, ότι η εξέταση της αιτήσεως διεθνούς προστασίας θα διενεργηθεί εντός του κράτους όπου υποβλήθηκε η αίτηση αυτή, προκειμένου να μην καθυστερήσει περισσότερο η εν λόγω εξέταση εξ αιτίας της εκδόσεως και της εκτελέσεως αποφάσεως περί μεταφοράς».

58. Στη σκέψη 62 της αποφάσεως της 26ης Ιουλίου 2017, Mengesteab (C-670/16, EU:C:2017:587), το Δικαστήριο έκρινε ότι, με βάση το άρθρο 27, παράγραφος 1, του κανονισμού Δουβλίνο ΙΙΙ, ο αιτών διεθνή προστασία μπορεί να επικαλεστεί, στο πλαίσιο προσφυγής ασκουμένης κατά αποφάσεως περί μεταφοράς του, τη λήξη προθεσμίας προβλεπόμενης στο άρθρο 21, παράγραφος 1, του εν λόγω κανονισμού.

59. Επιπλέον, κατά το άρθρο 22, παράγραφος 1, του κανονισμού Δουβλίνο ΙΙΙ, το κράτος μέλος προς το οποίο απευθύνεται το αίτημα διαθέτει προθεσμία δύο μηνών για τη ρητή αποδοχή αιτήματος αναδοχής [18]. Με βάση το άρθρο 22, παράγραφος 7, του κανονισμού Δουβλίνο ΙΙΙ, η έλλειψη απαντήσεως του κράτους μέλους προς το οποίο απευθύνεται το αίτημα εντός της προθεσμίας των δύο μηνών που αναφέρεται στην παράγραφο 1 [19], ισοδυναμεί με σιωπηρή αποδοχή του αιτήματος και συνεπάγεται την υποχρέωση αναδοχής του προσώπου.

60. Κατά το άρθρο 23, παράγραφος 2, πρώτο εδάφιο, του κανονισμού Δουβλίνο ΙΙΙ, το αίτημα εκ νέου αναλήψεως υποβάλλεται το ταχύτερο δυνατόν και, σε κάθε περίπτωση, εντός δύο μηνών από την παραλαβή της σύμπτωσης Eurodac. Κατά το άρθρο 23, παράγραφος 2, δεύτερο εδάφιο, του ίδιου κανονισμού, εάν το αίτημα εκ νέου αναλήψεως βασίζεται σε αποδεικτικά στοιχεία διαφορετικά από τα στοιχεία που ελήφθησαν από το σύστημα Eurodac, αποστέλλεται στο κράτος μέλος στο οποίο απευθύνεται εντός τριών μηνών από την ημερομηνία κατά την οποία υποβλήθηκε η αίτηση διεθνούς προστασίας. Το άρθρο 23, παράγραφος 3, του κανονισμού Δουβλίνο ΙΙΙ ορίζει ότι, όταν το αίτημα εκ νέου αναλήψεως δεν υποβάλλεται εντός των προθεσμιών της παραγράφου 2, υπεύθυνο για την εξέταση της αιτήσεως διεθνούς προστασίας είναι το κράτος μέλος στο οποίο υποβλήθηκε η νέα αίτηση.

61. Κατά το άρθρο 25, παράγραφος 2, του κανονισμού Δουβλίνο ΙΙΙ, η έλλειψη απαντήσεως του κράτους μέλους προς το οποίο απευθύνεται το αίτημα εκ νέου αναλήψεως εντός της προθεσμίας του ενός μηνός ή, όταν το αίτημα βασίζεται σε στοιχεία λαμβανόμενα από το σύστημα Eurodac, εντός της προθεσμίας των δύο εβδομάδων, ισοδυναμεί με σιωπηρή αποδοχή του αιτήματος και συνεπάγεται την υποχρέωση εκ νέου αναλήψεως του ενδιαφερόμενου προσώπου.

62. Εντούτοις, πρέπει να υπογραμμισθεί ότι, αν το κράτος μέλος προς το οποίο απευθύνεται το αίτημα απαντήσει αρνητικά σε αίτημα αναδοχής ή εκ νέου αναλήψεως εντός των προθεσμιών που προβλέπονται στο άρθρο 22, παράγραφοι 1 και 6, και στο άρθρο 25, παράγραφος 1, του κανονισμού Δουβλίνο ΙΙΙ, *οι συνέπειες της απαντήσεως αυτής δεν καθορίζονται* στον εν λόγω κανονισμό [20].

63. Συναφώς, στον κανονισμό Δουβλίνο ΙΙΙ ουδόλως ορίζεται ότι αυτές οι αρνητικές απαντήσεις συνεπάγονται κατ' ανάγκην ότι υπεύθυνο για την εξέταση της αιτήσεως διεθνούς προστασίας είναι το κράτος μέλος που υποβάλλει το αίτημα [21]. Εξάλλου, στις περιπτώσεις αυτές, ο κανονισμός Δουβλίνο ΙΙΙ δεν διευκρινίζει την προθεσμία εντός της οποίας πρέπει να προσδιοριστεί το κράτος μέλος που είναι υπεύθυνο για την αίτηση διεθνούς προστασίας [22].

18 Το άρθρο 22, παράγραφος 6, του κανονισμού Δουβλίνο ΙΙΙ προβλέπει, σε ορισμένες περιπτώσεις, προθεσμία ενός μηνός για την απάντηση στο αίτημα αναδοχής.

19 Ή της προθεσμίας του ενός μηνός που προβλέπεται στην παράγραφο 6.

20 Κατά την Επιτροπή, «[ο] κανονισμός Δουβλίνο ΙΙΙ δεν περιέχει διάταξη γενικής εφαρμογής σχετικά με την προθεσμία εντός της οποίας πρέπει να έχει προσδιοριστεί το υπεύθυνο κράτος μέλος όταν το κράτος μέλος προς το οποίο απευθύνεται το αίτημα έχει εκδώσει αρνητική απάντηση εντός της προθεσμίας που προβλέπεται στο άρθρο 22, παράγραφοι 1 και 6, και στο άρθρο 25, παράγραφος 1» (βλ. σημείο 3 των απαντήσεών της στα γραπτά ερωτήματα).

21 Ειδικότερα, παραμένει ανοιχτό το ζήτημα αν εξακολουθούν να ισχύουν τα κριτήρια που καθορίζονται στο κεφάλαιο ΙΙΙ του κανονισμού Δουβλίνο ΙΙΙ ή αν η ευθύνη μεταβιβάζεται αυτόματα στο κράτος μέλος που υποβάλλει το αίτημα.

22 Φρονώ ότι, από την άποψη αυτή, ο κανονισμός Δουβλίνο ΙΙΙ είναι αρκετά ελλειπτικός.

64. Παρά την έλλειψη σχετικής διευκρινίσεως, είμαι της γνώμης ότι, όταν κράτος μέλος εφαρμόζει τον κανονισμό Δουβλίνο ΙΙΙ, το δικαίωμα χρηστής διοικήσεως, ιδίως δε το δικαίωμα κάθε προσώπου στην *εντός εύλογης προθεσμίας* εξέταση των υποθέσεών του, η οποία αποτελεί γενική αρχή του δικαίου της Ένωσης, έχει εφαρμογή στο πλαίσιο των διαδικασιών που διεξάγονται από τις αρμόδιες εθνικές αρχές[23]. Συνεπώς, παρά την απουσία, σε ορισμένες περιπτώσεις, αποκλειστικής προθεσμίας, το υπεύθυνο κράτος μέλος πρέπει να προσδιορίζεται εντός εύλογης προθεσμίας.

2. Οι μεταφορές

65. Το αιτούν δικαστήριο, στις αιτήσεις προδικαστικής αποφάσεως, αναφέρεται επανειλημμένως στο σύστημα μεταφοράς που προβλέπεται στο άρθρο 29 του κανονισμού Δουβλίνο ΙΙΙ καθώς και στο δικαίωμα προσφυγής που προβλέπεται στο άρθρο 27 του εν λόγω κανονισμού.

66. Κατά το άρθρο 29, παράγραφος 1, πρώτο εδάφιο, του κανονισμού Δουβλίνο ΙΙΙ, η μεταφορά του ενδιαφερομένου πραγματοποιείται μόλις αυτό είναι πρακτικά δυνατόν και, το αργότερο, εντός προθεσμίας έξι μηνών *από την αποδοχή του αιτήματος* περί αναδοχής ή εκ νέου αναλήψεως του προσώπου αυτού *από άλλο κράτος μέλος* ή από την έκδοση οριστικής αποφάσεως επί ενδίκου βοηθήματος ή επανεξετάσεως εφόσον υπάρχει ανασταλτικό αποτέλεσμα της αποφάσεως.

67. Στο άρθρο 29, παράγραφος 2, του ίδιου κανονισμού διευκρινίζεται ότι, αν η μεταφορά δεν πραγματοποιηθεί εντός της προθεσμίας των έξι μηνών[24], το υπεύθυνο κράτος μέλος απαλλάσσεται των υποχρεώσεών του αναδοχής ή εκ νέου αναλήψεως του ενδιαφερομένου και η ευθύνη μεταβιβάζεται τότε στο κράτος μέλος που υπέβαλε το αίτημα. Κατά το Δικαστήριο, η εν λόγω μεταβίβαση της ευθύνης στο κράτος μέλος που υπέβαλε το αίτημα είναι αυτοδίκαιη, χωρίς να απαιτείται άρνηση, από το υπεύθυνο κράτος μέλος, της αναδοχής ή της εκ νέου αναλήψεως του ενδιαφερόμενου προσώπου[25].

68. Το άρθρο 27, παράγραφος 1, του κανονισμού Δουβλίνο ΙΙΙ ορίζει ότι ο αιτών διεθνή προστασία έχει το δικαίωμα ασκήσεως πραγματικής προσφυγής, με τη μορφή ενδίκου βοηθήματος ή επανεξετάσεως, ενώπιον δικαστηρίου, τόσο για τα πραγματικά όσο και για τα νομικά στοιχεία, κατά της αποφάσεως μεταφοράς. Επιπλέον, κατά το άρθρο 27, παράγραφος 3, στοιχείο γ', του κανονισμού Δουβλίνο ΙΙΙ, όταν το εθνικό δίκαιο προβλέπει ότι το ενδιαφερόμενο πρόσωπο έχει τη δυνατότητα να ζητήσει από δικαστήριο να αναστείλει την εφαρμογή της αποφάσεως μεταφοράς εν αναμονή της εκβάσεως του ενδίκου βοηθήματος ή της επανεξετάσεως, το επιληφθέν δικαστήριο πρέπει να αποφανθεί επί του αιτήματος αυτού εντός εύλογης προθεσμίας και να αιτιολογήσει την απόφασή του εάν με αυτήν απορρίπτεται το εν λόγω αίτημα.

69. Όσον αφορά την προθεσμία των έξι μηνών που ορίζεται στο άρθρο 29, παράγραφοι 1 και 2, του κανονισμού Δουβλίνο ΙΙΙ, από τη σκέψη 44 της αποφάσεως της 25ης Οκτωβρίου 2017, Shiri (C-201/16, EU:C:2017:805), προκύπτει ότι ο αιτών διεθνή προστασία πρέπει να έχει στη διάθεσή του αποτελεσματικό και ταχύ ένδικο βοήθημα που να του παρέχει τη δυνατότητα να επικαλεστεί την παρέλευση της προθεσμίας αυτής.

23 Απόφαση της 8ης Μαΐου 2014, N. (C-604/12, EU:C:2014:302, σκέψεις 49 και 50).

24 Κατά το άρθρο 29, παράγραφος 2, του κανονισμού Δουβλίνο ΙΙΙ, «[η] προθεσμία αυτή [των έξι μηνών] μπορεί να παρατείνεται *σε ένα έτος* κατ' ανώτατο όριο, εάν η μεταφορά δεν κατέστη δυνατόν να πραγματοποιηθεί λόγω φυλάκισης του ενδιαφερομένου ή σε *18 μήνες* κατ' ανώτατο όριο αν ο ενδιαφερόμενος διαφεύγει». Η υπογράμμιση δική μου.

25 Απόφαση της 25ης Οκτωβρίου 2017, Shiri (C-201/16, EU:C:2017:805, σκέψεις 27, 29 και 34). Στη σκέψη 39 της αποφάσεως αυτής, το Δικαστήριο έκρινε ότι «[ο]ι διαδικασίες αναδοχής και εκ νέου αναλήψεως που θεσπίζονται από τον κανονισμό Δουβλίνο ΙΙΙ πρέπει, ειδικότερα, να διεξάγονται τηρουμένων ορισμένων αποκλειστικών προθεσμιών, στις οποίες περιλαμβάνεται η εξάμηνη προθεσμία του άρθρου 29, παράγραφοι 1 και 2, του κανονισμού αυτού. Οι διατάξεις αυτές αποσκοπούν μεν στη ρύθμιση αυτών των διαδικασιών, πλην όμως συμβάλλουν επίσης, όπως και τα κριτήρια που προβλέπονται στο κεφάλαιο ΙΙΙ του εν λόγω κανονισμού, στον προσδιορισμό του υπεύθυνου κράτους μέλους». Επιπλέον, στη σκέψη 41 της ίδιας αποφάσεως, το Δικαστήριο έκρινε ότι «οι προθεσμίες που προβλέπονται στο άρθρο 29 του κανονισμού Δουβλίνο ΙΙΙ έχουν ως αντικείμενο τη ρύθμιση όχι μόνο της εκδόσεως της αποφάσεως περί μεταφοράς, αλλά και της εκτελέσεώς της».

70. Δεδομένου ότι στην υπόθεση C-47/17 οι γερμανικές αρχές απέρριψαν το αίτημα του Υφυπουργού για αναδοχή ή εκ νέου ανάληψη του ενδιαφερομένου[26] και δεν απάντησαν στο αίτημα του Υφυπουργού για επανεξέταση[27], φρονώ ότι, ελλείψει προσδιορισμού του υπεύθυνου κράτους μέλους, το ζήτημα της μεταφοράς κατ' εφαρμογήν του άρθρου 29 του κανονισμού Δουβλίνο ΙΙΙ είναι πρόωρο, ή και άνευ σημασίας.

71. Επίσης, επισημαίνω ότι η Επιτροπή, στις γραπτές παρατηρήσεις της στην υπόθεση C-48/17, σημείωσε ότι, «[σ]τις 31 Μαρτίου 2016, οι ολλανδικές αρχές γνωστοποίησαν στον δικηγόρο του ενδιαφερομένου την πρόθεσή τους να μην εξετάσουν την αίτηση ασύλου του τελευταίου και να τον μεταφέρουν στην Ιταλία. […] Στις 8 Απριλίου 2016, ο δικηγόρος του ενδιαφερομένου παρατήρησε ότι η Ιταλική Δημοκρατία δεν κατέστη υπεύθυνη στις 26 Ιανουαρίου 2016, αλλά την 1η Σεπτεμβρίου 2015. Επομένως, η προβλεπόμενη στο άρθρο 29 του κανονισμού Δουβλίνο ΙΙΙ προθεσμία των έξι μηνών για τη μεταφορά είχε ήδη παρέλθει. […] Στις 27 Σεπτεμβρίου 2016, σε συμπλήρωση των λόγων της προσφυγής, ο δικηγόρος του ενδιαφερομένου υποστήριξε ότι η υποβολή προδικαστικού ερωτήματος θα ήταν χρήσιμη για την ερμηνεία του άρθρου 5 του κανονισμού 1560/2003 καθώς και του άρθρου 29 του κανονισμού Δουβλίνο ΙΙΙ –καθώς ανακύπτει το ζήτημα κατά πόσον η Ιταλική Δημοκρατία είναι υπεύθυνη για την αίτηση ασύλου του ενδιαφερομένου, διότι δεν αποδεικνύεται ότι η Ελβετική Συνομοσπονδία, ενημερώνοντας την Ιταλική Δημοκρατία ότι η ίδια δεν μπορούσε να προβεί στη μεταφορά του ενδιαφερομένου, διότι αυτός είχε εγκαταλείψει τη χώρα προς άγνωστη κατεύθυνση, παρέτεινε την προθεσμία των έξι μηνών που προβλέπεται στο άρθρο 29».

72. Εντούτοις, πρέπει να υπογραμμιστεί ότι το αιτούν δικαστήριο δεν υπέβαλε κανένα ερώτημα σχετικά με το άρθρο 29 του κανονισμού Δουβλίνο ΙΙΙ. Πράγματι, τα ερωτήματά του αφορούν αποκλειστικά το άρθρο 5, παράγραφος 2, του κανονισμού 1560/2003. Επομένως, το ζήτημα αν στις συνεκδικαζόμενες υποθέσεις C-47/17 και C-48/17 τηρήθηκαν οι προθεσμίες μεταφοράς που προβλέπονται στο άρθρο 29 του κανονισμού Δουβλίνο ΙΙΙ δεν τίθεται ενώπιον του Δικαστηρίου.

3. Το άρθρο 31, παράγραφος 3, της οδηγίας 2013/32

73. Το άρθρο 31, παράγραφος 1, της οδηγίας 2013/32 ορίζει ότι «[τ]α κράτη μέλη εξετάζουν τις αιτήσεις διεθνούς προστασίας στο πλαίσιο διαδικασίας εξέτασης […]». Επιπλέον, κατά το άρθρο 31, παράγραφος 3, της οδηγίας αυτής, «[τ]α κράτη μέλη εξασφαλίζουν ότι η διαδικασία εξέτασης ολοκληρώνεται εντός έξι μηνών από την κατάθεση της αίτησης». Κατά την ίδια διάταξη, η προθεσμία των έξι μηνών αρχίζει από τη στιγμή κατά την οποία ορίζεται ένα κράτος μέλος ως υπεύθυνο για την εξέταση της αιτήσεως, σύμφωνα με τον κανονισμό Δουβλίνο ΙΙΙ, ο αιτών βρίσκεται στο έδαφος του κράτους μέλους και τον έχει αναλάβει η αρμόδια αρχή.

74. Συνεπώς, η εξέταση των αιτήσεων διεθνούς προστασίας *έπεται σαφώς* του προσδιορισμού του υπεύθυνου κράτους μέλους με βάση τον κανονισμό Δουβλίνο ΙΙΙ και, κατά περίπτωση, της μεταφοράς του ενδιαφερομένου[28]. Ωστόσο, μολονότι ο κανονισμός Δουβλίνο ΙΙΙ προβλέπει ορισμένες αποκλειστικές προθεσμίες, ο εν λόγω προσδιορισμός καθώς και η μεταφορά ενδέχεται να διαρκέσουν σχετικά μεγάλο διάστημα, παρά την επιταγή ταχείας εξετάσεως, αν οι διαδικασίες αναδοχής ή εκ νέου αναλήψεως και μεταφοράς έχουν ξεκινήσει και αν ο ενδιαφερόμενος κάνει χρήση των διαθέσιμων

26 Βλ. σημείο 24 των παρουσών προτάσεων.

27 Βλ. σημείο 25 των παρουσών προτάσεων.

28 Κατά την Επιτροπή, «[α]πό το άρθρο 31, παράγραφος 3, δεύτερο εδάφιο, της οδηγίας 2013/32 προκύπτει σαφώς ότι η προθεσμία των έξι μηνών για την εξέταση της αιτήσεως ασύλου (η οποία μπορεί να παραταθεί) αρχίζει να τρέχει από τη στιγμή κατά την οποία προσδιορίζεται το υπεύθυνο κράτος μέλος σύμφωνα με τον κανονισμό [Δουβλίνο ΙΙΙ], ο αιτών βρίσκεται στο έδαφος του εν λόγω κράτους μέλους και τον έχει αναλάβει η αρμόδια αρχή» (βλ. σημείο 72 των παρατηρήσεών της).

ενδίκων βοηθημάτων ή της επανεξετάσεως με ανασταλτικό αποτέλεσμα [29]. Συνεπώς, είναι αδύνατον να καθοριστεί αφηρημένα η μέγιστη προθεσμία, ή και η εύλογη προθεσμία, για τον προσδιορισμό αυτόν [30], παρά τις σχετικές απόπειρες του αιτούντος δικαστηρίου. Κάθε υπόθεση πρέπει να εκτιμάται κατά περίπτωση.

75. Πρέπει επίσης να σημειωθεί ότι, στην απόφαση της 26ης Ιουλίου 2017, Mengesteab (C-670/16, EU:C:2017:587, σκέψη 102), το Δικαστήριο τονίζει ότι οι διατάξεις του κανονισμού Δουβλίνο ΙΙΙ και της οδηγίας 2013/32 καθιερώνουν διαφορετικές διαδικασίες, καθεμία από τις οποίες έχει τις δικές της απαιτήσεις και υπάγεται, ιδίως όσον αφορά τις προβλεπόμενες προθεσμίες, σε διαφορετικό καθεστώς.

76. Αυτό είναι το πλαίσιο εντός του οποίου πρέπει να εξεταστούν τα ερωτήματα που υπέβαλε το αιτούν δικαστήριο σχετικά με τη διαδικασία επανεξετάσεως η οποία προβλέπεται στο άρθρο 5, παράγραφος 2, του κανονισμού 1560/2003.

Β. Επί του πρώτου προδικαστικού ερωτήματος

77. Με το πρώτο ερώτημά του, το αιτούν δικαστήριο διερωτάται αν το κράτος μέλος προς το οποίο απευθύνεται το αίτημα οφείλει, λαμβανομένου υπόψη του σκοπού, του περιεχομένου και του πεδίου εφαρμογής του κανονισμού Δουβλίνο ΙΙΙ και της οδηγίας 2013/32, να απαντήσει στην αίτηση επανεξετάσεως που προβλέπεται στο άρθρο 5, παράγραφος 2, του κανονισμού 1560/2003 εντός προθεσμίας δύο εβδομάδων. Με το ερώτημα αυτό ζητείται, ιδίως, να διευκρινιστεί αν η προθεσμία απαντήσεως στο αίτημα επανεξετάσεως που προβλέπεται στο άρθρο 5, παράγραφος 2, του κανονισμού 1560/2003 συνιστά για το κράτος μέλος προς το οποίο απευθύνεται το αίτημα αποκλειστική προθεσμία, η μη τήρηση της οποίας συνεπάγεται ότι το εν λόγω κράτος μέλος καθίσταται υπεύθυνο για την εξέταση της αιτήσεως διεθνούς προστασίας.

78. Προτού εξεταστεί το ζήτημα αυτό, πρέπει να εξεταστεί η φύση της διαδικασίας που καθιερώνεται στο άρθρο 5, παράγραφος 2, του κανονισμού 1560/2003, καθώς και η πιθανή νομική βάση της [31].

29 Στις απαντήσεις της επί των γραπτών ερωτημάτων του Δικαστηρίου, η Γερμανική Κυβέρνηση θεωρεί ότι, μολονότι σκοπός του κανονισμού Δουβλίνο ΙΙΙ είναι η ταχεία εξέταση των αιτήσεων διεθνούς προστασίας, «ωστόσο, η διάρκεια της διαδικασίας δεν μπορεί σε όλες τις περιπτώσεις να συντομευθεί στο ελάχιστο δυνατόν, διότι η διάρκεια αυτή ενδέχεται να παραταθεί σε περίπτωση προσφυγής του αιτούντος κατά της αποφάσεως ή σε περίπτωση διαφυγής ή φυλακίσεώς του. Σε αυτές τις περιπτώσεις, ο ίδιος ο κανονισμός Δουβλίνο ΙΙΙ προβλέπει καθυστερημένη έναρξη ή παράταση της προθεσμίας των έξι μηνών που προβλέπεται στο άρθρο 29, παράγραφος 1, πρώτο εδάφιο» (βλ. σημείο 5 των απαντήσεών της στα ερωτήματα).

30 Ούτε, επομένως, η μέγιστη προθεσμία για την εξέταση αιτήσεως διεθνούς προστασίας, η οποία αρχίζει να τρέχει μόνον από τη στιγμή του προσδιορισμού του υπεύθυνου κράτους μέλους και μόνον αν πληρούνται οι λοιπές προϋποθέσεις του άρθρου 31, παράγραφος 3, της οδηγίας 2013/32.

31 Με επιστολή της 16 Οκτωβρίου 2017, το Δικαστήριο έθεσε στους ενδιαφερομένους που αναφέρονται στο άρθρο 23 του Οργανισμού του ερωτήματα σχετικά με τη νομική βάση της πρόσθετης διαδικασίας επανεξετάσεως που καθιερώνεται στο άρθρο 5, παράγραφος 2, του κανονισμού 1560/2003. Ο προσφεύγων της κύριας δίκης στην υπόθεση C-48/17 θεωρεί ότι ο κανονισμός Δουβλίνο ΙΙΙ δεν χορηγεί στην Επιτροπή αρμοδιότητα για τη θέσπιση διαδικασίας επανεξετάσεως. Η Γερμανική Κυβέρνηση εκτιμά ότι, μολονότι ο κανονισμός Δουβλίνο ΙΙΙ δεν περιέχει ρητή εξουσιοδότηση για τη θέσπιση διαδικασίας επανεξετάσεως, ο κανονισμός 1560/2003 «διευκρινίζει στην [αιτιολογική σκέψη 1] ότι πρέπει να καθοριστούν ορισμένοι κανόνες και συγκεκριμένες λεπτομέρειες που απαιτούνται για την αποτελεσματική εφαρμογή του κανονισμού Δουβλίνο ΙΙΙ. Σκοπός είναι, ιδίως, να διευκολυνθεί η "εξέταση" του αιτήματος. Το άρθρο 5 του κανονισμού [1560/2003], το οποίο περιλαμβάνει διατάξεις σχετικά με την αντιμετώπιση των αιτημάτων σε περίπτωση απορρίψεώς τους, εμπίπτει επίσης στον ανωτέρω σκοπό.» Ο προσφεύγων της κύριας δίκης στην υπόθεση C-48/17 επισήμανε, κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση της 16ης Ιανουαρίου 2018, ότι, κατά την εκτίμησή του, νομική βάση της επίμαχης διαδικασίας επανεξετάσεως δεν μπορεί να είναι το άρθρο 29, παράγραφος 4, του κανονισμού Δουβλίνο ΙΙΙ. Κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση, η Επιτροπή υποστήριξε ότι το άρθρο 17, παράγραφος 3, του κανονισμού Δουβλίνο ΙΙ (το οποίο αντιστοιχεί, εν μέρει, στο άρθρο 21, παράγραφος 3, του κανονισμού Δουβλίνο ΙΙΙ), καθώς και το άρθρο 29, παράγραφος 4, του κανονισμού Δουβλίνο ΙΙΙ αποτελούν τη νομική βάση του άρθρου 5, παράγραφος 2, του κανονισμού 1560/2003. Η Ολλανδική Κυβέρνηση συμμερίστηκε επ' αυτού τις παρατηρήσεις της Επιτροπής.

79. Από την αιτιολογική σκέψη 1 του κανονισμού 1560/2003 προκύπτει ότι σκοπός του κανονισμού αυτού είναι να καθορίσει ορισμένους κανόνες και συγκεκριμένες λεπτομέρειες για την αποτελεσματική εφαρμογή του κανονισμού Δουβλίνο ΙΙΙ, «ώστε να διευκολύνεται η συνεργασία μεταξύ των αρχών των κρατών μελών που είναι αρμόδιες για την εφαρμογή του, τόσο όσον αφορά τη διαβίβαση και τη διεκπεραίωση των αιτημάτων αναδοχής και εκ νέου ανάληψης όσο και τις αιτήσεις πληροφόρησης και την εκτέλεση των μεταφορών».

80. Όπως επισημαίνει η Ουγγρική Κυβέρνηση, «ο κανονισμός 1560/2003 δεν σκοπεί να θεσπίσει κανόνες περί ευθύνης που δεν προβλέπονται από τον κανονισμό [Δουβλίνο ΙΙΙ]» [32].

81. Πράγματι, η διαδικασία επανεξετάσεως που καθιερώνεται στον κανονισμό 1560/2003 δεν προβλέπεται ρητώς στον κανονισμό Δουβλίνο ΙΙΙ, ο οποίος, όπως υπογραμμίζει η Γερμανική Κυβέρνηση στην απάντησή της επί των γραπτών ερωτημάτων του Δικαστηρίου, δεν περιέχει ρητή εξουσιοδότηση για τη θέσπιση τέτοιας διαδικασίας [33]. Το ίδιο το άρθρο 5, παράγραφος 2, του κανονισμού 1560/2003 διευκρινίζει ότι η διαδικασία που καθιερώνει είναι πρόσθετη διαδικασία, σκοπός της οποίας είναι, κατά τη γνώμη μου, να καταστεί δυνατή η καλύτερη εφαρμογή του κανονισμού Δουβλίνο ΙΙΙ [34]. Αυτό σημαίνει ότι το αίτημα επανεξετάσεως δεν αποτελεί νέο αίτημα αναδοχής ή εκ νέου αναλήψεως [35]. Επιπλέον, οι κανόνες για τον προσδιορισμό του κράτους μέλους που είναι υπεύθυνο για την εξέταση αιτήσεως διεθνούς προστασίας καθορίζονται αποκλειστικά από τον κανονισμό Δουβλίνο ΙΙΙ [36].

82. Είναι αλήθεια ότι, κατά το άρθρο 5, παράγραφος 1, του κανονισμού 1560/2003, το κράτος μέλος προς το οποίο απευθύνεται το αίτημα αναδοχής ή εκ νέου αναλήψεως οφείλει να αιτιολογήσει την άρνησή του, η δε παράγραφος 2 του ίδιου άρθρου ορίζει ότι, όταν το κράτος μέλος που υποβάλλει το αίτημα θεωρεί ότι η άρνηση βασίζεται σε λάθος εκτίμηση ή όταν έχει στη διάθεσή του

32 Βλ. σημείο 17 των παρατηρήσεων της Ουγγρικής Κυβερνήσεως.

33 Ούτε άλλωστε ο κανονισμός Δουβλίνο ΙΙ.

34 Και, στο παρελθόν, του κανονισμού Δουβλίνο ΙΙ. Βλ., υπό την έννοια αυτή, αιτιολογική σκέψη 1 του κανονισμού 1560/2003.

35 Με βάση το άρθρο 21, παράγραφος 1, και το άρθρο 23, παράγραφος 1, του κανονισμού Δουβλίνο ΙΙΙ, καθώς και την απόφαση της 26 Ιουλίου 2017, Mengesteab (C-670/16, EU:C:2017:587, σκέψη 67), έχω τη γνώμη ότι, κατόπιν αρνητικής απαντήσεως του κράτους μέλους προς το οποίο απευθύνεται το αίτημα, το κράτος μέλος που υπέβαλε το αίτημα δύναται να υποβάλει νέο αίτημα αναδοχής ή εκ νέου αναλήψεως, *υπό την προϋπόθεση της τηρήσεως των αποκλειστικών προθεσμιών που προβλέπονται στα άρθρα 21 και 23 του κανονισμού Δουβλίνο ΙΙΙ*. Επομένως, θεωρητικώς τουλάχιστον, υφίσταται το ενδεχόμενο παράλληλων αιτημάτων αναδοχής ή εκ νέου αναλήψεως. Ωστόσο, αν οι προθεσμίες αυτές παρέλθουν, το κράτος μέλος που υπέβαλε το αίτημα δεν μπορεί πλέον να υποβάλει τέτοιο αίτημα. Στην απάντηση της Επιτροπής επί των γραπτών ερωτημάτων του Δικαστηρίου, επισημαίνεται ότι «[η] διαδικασία του αιτήματος επανεξετάσεως χρησιμοποιείται σε σημαντικό αριθμό περιπτώσεων (2 903 αιτήσεις το 2015, 8 442 το 2016), η δε έκβασή της είναι θετική στο ένα τρίτο περίπου των περιπτώσεων (αποδοχή 1 019 αιτημάτων που υποβλήθηκαν το 2015 και 2 489 αιτημάτων που υποβλήθηκαν το 2016)».

36 Όπως επισημαίνεται στο σημείο 111 των προτάσεών μου, το κράτος μέλος προς το οποίο απευθύνεται το αίτημα κατ' εφαρμογήν του άρθρου 5, παράγραφος 2, του κανονισμού 1560/2003, είναι υπεύθυνο για την εξέταση της αιτήσεως διεθνούς προστασίας, μόνον εφόσον αποδεχτεί *ρητώς* την ευθύνη αυτή εντός εύλογης προθεσμίας.

συμπληρωματικά στοιχεία προς υποβολή, έχει τη δυνατότητα να ζητήσει επανεξέταση του αιτήματός του, εντός αποκλειστικής προθεσμίας[37] τριών εβδομάδων από την ημερομηνία λήψεως της αρνητικής απαντήσεως[38]. Εξάλλου, η ίδια διάταξη ορίζει ότι το κράτος μέλος προς το οποίο απευθύνεται το αίτημα «*προσπαθεί*[39] να απαντήσει εντός δύο εβδομάδων»[40].

83. Προσθέτω ακόμη δύο παρατηρήσεις. Πρώτον, πέρα από το γεγονός ότι, βάσει του ίδιου του γράμματος της διατάξεως, η προθεσμία των δύο εβδομάδων δεν είναι αποκλειστική[41], το άρθρο 5, παράγραφος 2, του κανονισμού 1560/2003 δεν προβλέπει καμία έννομη συνέπεια ούτε για τη μη τήρηση της προθεσμίας αυτής ούτε για την έλλειψη απαντήσεως επί του αιτήματος επανεξετάσεως[42].

37 Το γράμμα της διατάξεως δεν καταλείπει αμφιβολίες όσον αφορά τη χρήση επιτακτικών όρων: «[η] δυνατότητα αυτή *πρέπει* να ασκηθεί εντός τριών εβδομάδων από την ημερομηνία λήψης της αρνητικής απάντησης».

38 Στο σημείο 53 των παρατηρήσεών της, η Επιτροπή επισημαίνει ότι «[ο] κανονισμός Δουβλίνο ΙΙΙ και ο κανονισμός 1560/2003, που εκδόθηκε προς εκτέλεσή του, περιλαμβάνουν μεν ορισμένες σαφώς δεσμευτικές προθεσμίες, δεν ρυθμίζουν όμως όλα τα ζητήματα με δεσμευτικές προθεσμίες. Γι' αυτόν ακριβώς τον λόγο, ερμηνεία που προσκρούει σε σαφείς διατάξεις δεν είναι δυνατή. Όσον αφορά το άρθρο 5, παράγραφος 2, του κανονισμού [1560/2003], ενδέχεται πράγματι να υπάρχουν περιπτώσεις στις οποίες οι αρχές του κράτους μέλους προς το οποίο απευθύνεται το αίτημα πρέπει να εξετάσουν πολύπλοκες υποθέσεις, σχετικές για παράδειγμα με ασυνόδευτους ανηλίκους ή με τυχόν μέλη της οικογένειας· σε τέτοιες περιπτώσεις, μια σύντομη και δεσμευτική προθεσμία θα αντέβαινε στον σκοπό του ορθού προσδιορισμού του υπεύθυνου κράτους μέλους. Επομένως, το σαφές γράμμα του άρθρου 5, παράγραφος 2, του κανονισμού 1560/2003 στηρίζεται σε έναν προβληματισμό πολιτικής φύσεως».

39 Στην ισπανική γλωσσική απόδοση: «se esforzará»· στη δανική απόδοση: «bestraeber»· στην αγγλική απόδοση: «shall endeavour»· στην ιταλική απόδοση: «procura di»· στην ουγγρική απόδοση: «törekszik», και στην ολλανδική απόδοση: «zich beijveren».

40 Φρονώ, όπως και η Επιτροπή, ότι το ρήμα «προσπαθεί» και «οι παρόμοιες εκφράσεις που χρησιμοποιούνται στη συντριπτική πλειονότητα των γλωσσικών αποδόσεων του κανονισμού είναι απολύτως σαφείς» και δεν επιβάλλουν υποχρέωση απαντήσεως εντός δύο εβδομάδων (βλ. σημεία 51 και 52 των παρατηρήσεών της). Ο προσφεύγων της κύριας δίκης στην υπόθεση C-47/17 θεωρεί ότι το ρήμα «zich beijveren» («προσπαθεί»), το οποίο χρησιμοποιείται στην ολλανδική απόδοση του άρθρου 5, παράγραφος 2, του κανονισμού 1560/2003, μπορεί να ερμηνευθεί μόνον υπό την έννοια ότι το κράτος μέλος προς το οποίο απευθύνεται το αίτημα υποχρεούται να καταβάλει κάθε δυνατή προσπάθεια. Η υποχρέωση καταβολής κάθε δυνατής προσπάθειας δεν σημαίνει ότι το κράτος μέλος προς το οποίο απευθύνεται το αίτημα *οφείλει* να απαντήσει (βλ. σημείο 3.1 των παρατηρήσεών του). Η Ολλανδική Κυβέρνηση εκτιμά ότι η προθεσμία των δύο εβδομάδων που προβλέπεται στο άρθρο 5, παράγραφος 2, του κανονισμού 1560/2003 δεν συνιστά αποκλειστική προθεσμία και ότι το κράτος μέλος προς το οποίο απευθύνεται το αίτημα δεν υποχρεούται να απαντήσει εντός δύο εβδομάδων (βλ. σκέψεις 36 έως 38 των παρατηρήσεών της). Κατά την Κυβέρνηση του Ηνωμένου Βασιλείου, «το κράτος μέλος προς το οποίο απευθύνεται το αίτημα οφείλει να προσπαθήσει να απαντήσει εντός δύο εβδομάδων, αλλά δεν είναι υποχρεωμένο να το πράξει. […] Το ρήμα "προσπαθεί" δεν θα είχε κανένα νόημα αν το κράτος μέλος προς το οποίο απευθύνεται το αίτημα υπείχε απόλυτη υποχρέωση να απαντήσει εντός δύο εβδομάδων. Επισημαίνει ότι πρέπει να καταβάλλεται σοβαρή και πραγματική προσπάθεια για να δοθεί απάντηση εντός της προθεσμίας αυτής, αλλά αναγνωρίζει ότι αυτό δεν είναι πάντοτε εφικτό, και τούτο για διάφορους λόγους, όπως, για παράδειγμα, ο φόρτος που οφείλεται στον όγκο των υποθέσεων που εξετάζει το κράτος μέλος προς το οποίο απευθύνεται το αίτημα ή οι δυσκολίες της εξεταζόμενης υποθέσεως. Το κράτος μέλος προς το οποίο απευθύνεται το αίτημα δεν δεσμεύεται κατ' απόλυτο τρόπο από το μνημονευόμενο διάστημα των δύο εβδομάδων. […] Εξάλλου, η περίπτωση αυτή μπορεί να διακριθεί από ορισμένες εκ των προθεσμιών που προβλέπονται στον κανονισμό Δουβλίνο ΙΙΙ: ειδικότερα, κατά το άρθρο 22 του κανονισμού αυτού, το κράτος μέλος προς το οποίο απευθύνεται το αίτημα «αποφαίνεται σχετικά με το αίτημα περί αναδοχής του αιτούντος εντός προθεσμίας δύο μηνών από την ημερομηνία της παραλαβής του αιτήματος». Κατά το άρθρο 25, παράγραφος 1, το κράτος μέλος προς το οποίο απευθύνεται το αίτημα «αποφαίνεται […] το ταχύτερο δυνατόν και, σε κάθε περίπτωση όχι αργότερα από ένα μήνα από την ημερομηνία κατά την οποία παρελήφθη το αίτημα.» *«Όταν ο νομοθέτης της Ένωσης θέλησε να επιβάλει απόλυτη υποχρέωση, ήταν ιδιαιτέρως σαφής*. Η υποχρέωση που προβλέπεται στο άρθρο 5, παράγραφος 2, του [κανονισμού 1560/2003] είναι διαφορετικής φύσεως» (βλ. σημεία 11, 12 και 14 των παρατηρήσεών της, η υπογράμμιση δική μου).

41 Κατά την Ολλανδική Κυβέρνηση, η προθεσμία αυτή «συνιστά απλώς μια κατευθυντήρια γραμμή για το κράτος μέλος προς το οποίο απευθύνεται το αίτημα». Κατά την Επιτροπή, ο κανονισμός 1560/2003 δεν «αποσκοπεί στην επιβολή αυστηρά δεσμευτικής προθεσμίας, αλλά στη θέσπιση μιας κατεύθυνσης που πρέπει να ακολουθείται στο μέτρο του δυνατού». Επομένως, πρόκειται για αμιγώς ενδεικτική προθεσμία. Η Ελβετική Συνομοσπονδία, η οποία κατέθεσε παρατηρήσεις μόνον επί του πρώτου προδικαστικού ερωτήματος, είναι λιγότερο απόλυτη, θεωρώντας ότι «[η] διατύπωση της διατάξεως συνηγορεί υπέρ του ότι η προθεσμία που καθορίζεται στο άρθρο 5, παράγραφος 2, του κανονισμού [1560/2003] είναι απλώς ενδεικτική και όχι αποσβεστική. Ειδικότερα, ιδίως με βάση ορισμένες γλωσσικές αποδόσεις του άρθρου 5, παράγραφος 2, […] προκύπτει σαφώς ότι η υποχρέωση του [κράτους μέλους] προς το οποίο απευθύνεται το αίτημα να απαντήσει εντός δύο εβδομάδων δεν έχει την έννοια ότι η μη τήρηση της προθεσμίας αυτής επάγεται άμεσες έννομες συνέπειες. Τουναντίον, η υποχρέωσή του να «προσπαθ[ήσει]» συνεπάγεται κάποια χρονική ευελιξία όσον αφορά την απάντηση στο αίτημα επανεξετάσεως. Συνεπώς, το κράτος προς το οποίο απευθύνεται το αίτημα δύναται νομίμως να απαντήσει στο αίτημα ακόμη και μετά την παρέλευση της προθεσμίας των δύο εβδομάδων. Ωστόσο, ο σκοπός του κανονισμού Δουβλίνο ΙΙΙ συνηγορεί υπέρ του ότι η προθεσμία που προβλέπεται στο άρθρο 5, παράγραφος 2, του κανονισμού […] 1560/2003 συνιστά *υποχρέωση που πρέπει κατ' αρχήν να τηρείται και όχι απλώς χρονική ένδειξη άνευ σημασίας*». Η υπογράμμιση δική μου.

42 Η Κυβέρνηση του Ηνωμένου Βασιλείου επισημαίνει ότι, «σε αντίθεση, για παράδειγμα, με τα άρθρα 22 και 25 του κανονισμού Δουβλίνο ΙΙΙ, δεν προβλέπεται αυτόματη μεταβίβαση της ευθύνης όταν το κράτος μέλος προς το οποίο απευθύνεται το αίτημα δεν απαντήσει […] εντός δύο εβδομάδων […]» (βλ. σημείο 20 των παρατηρήσεών της). Κατά την Ουγγρική Κυβέρνηση, «[δ]ιαπιστώνεται ότι ούτε ο κανονισμός [Δουβλίνο ΙΙΙ] ούτε ο κανονισμός 1560/2003 προσδίδουν ρητώς έννομες συνέπειες στην έλλειψη απαντήσεως επί του αιτήματος επανεξετάσεως ή στην υπέρβαση της προβλεπόμενης προθεσμίας των δύο εβδομάδων, ούτε, επομένως, κάποια συνέπεια που αφορά την ευθύνη για την εξέταση της αιτήσεως διεθνούς προστασίας» (βλ. σημείο 18 των παρατηρήσεών της). Στις απαντήσεις της επί των γραπτών ερωτημάτων του Δικαστηρίου, η Γερμανική Κυβέρνηση θεωρεί ότι «[ο] κανονισμός Δουβλίνο ΙΙΙ δεν προβλέπει καμία έννομη συνέπεια σε περίπτωση μη απαντήσεως επί του αιτήματος επανεξετάσεως του αιτήματος αναδοχής ή εκ νέου αναλήψεως. […] [Σ]ημειωτέον ότι, ελλείψει σχετικής νομικής βάσεως στον κανονισμό Δουβλίνο ΙΙΙ, η έλλειψη απαντήσεως δεν μπορεί να έχει ως συνέπεια τη μεταβίβαση της ευθύνης».

Το άρθρο 5, παράγραφος 2, του κανονισμού 1560/2003, σε αντίθεση με το άρθρο 22, παράγραφος 7 και το άρθρο 25, παράγραφος 2, του κανονισμού Δουβλίνο ΙΙΙ, δεν ορίζει ότι για το κράτος μέλος προς το οποίο απευθύνεται το αίτημα γεννάται υποχρέωση αναδοχής ή εκ νέου αναλήψεως του ενδιαφερομένου.

84. Δεύτερον, ο κανονισμός Δουβλίνο ΙΙΙ δεν καθορίζει τις συνέπειες της αρνητικής απαντήσεως επί αιτήματος αναδοχής ή εκ νέου αναλήψεως εντός των προθεσμιών που προβλέπονται στο άρθρο 22, παράγραφοι 1 και 6, και στο άρθρο 25, παράγραφος 1, του κανονισμού Δουβλίνο ΙΙΙ. Κατά τη γνώμη μου, η διαδικασία επανεξετάσεως που προβλέπεται στο άρθρο 5, παράγραφος 2, του κανονισμού 1560/2003 καθιερώνει απλώς διαβούλευση ή δομημένο διάλογο μεταξύ του κράτους μέλους που υπέβαλε το αίτημα και του κράτους μέλους προς το οποίο απευθύνεται το αίτημα, κατόπιν μιας τέτοιας αρνητικής απαντήσεως, προκειμένου, σύμφωνα με τον κανονισμό Δουβλίνο ΙΙΙ, να διευκολυνθεί ο προσδιορισμός του υπεύθυνου κράτους μέλους και κατ' αυτόν τον τρόπο η επίτευξη των σκοπών του κανονισμού Δουβλίνο ΙΙΙ. Αυτή η πρόσθετη διαδικασία, εφόσον ολοκληρώνεται εντός εύλογης προθεσμίας και, ως εκ τούτου, δεν θίγει τον σκοπό της ταχύτητας κατά την εξέταση των αιτήσεων διεθνούς προστασίας, προς το συμφέρον τόσο των αιτούντων άσυλο όσο και των μετεχόντων κρατών, αποτελεί εργαλείο για την αποτελεσματική εφαρμογή του κανονισμού Δουβλίνο ΙΙΙ. Κατά τη γνώμη μου, λόγω του μη επιτακτικού χαρακτήρα του άρθρου 5, παράγραφος 2, του κανονισμού 1560/2003[43], και λόγω του σκοπού του να διευκολύνει την εφαρμογή του κανονισμού Δουβλίνο ΙΙΙ, τυχόν ζητήματα ακυρότητας της διατάξεως αυτής μπορούν να αποφευχθούν.

85. Κατά συνέπεια, φρονώ ότι στο πρώτο προδικαστικό ερώτημα αρμόζει αρνητική απάντηση: το κράτος μέλος προς το οποίο απευθύνεται το αίτημα, μολονότι οφείλει να προσπαθήσει να απαντήσει στο κατά το άρθρο 5, παράγραφος 2, του κανονισμού 1560/2003 αίτημα επανεξετάσεως εντός δύο εβδομάδων, δεν υπέχει νομική υποχρέωση να απαντήσει εντός της προθεσμίας αυτής. Επιπλέον, το άρθρο 5, παράγραφος 2, του κανονισμού 1560/2003 δεν προβλέπει καμία έννομη συνέπεια για την παράλειψη απαντήσεως σε αίτημα επανεξετάσεως εντός της προθεσμίας αυτής.

Γ. Επί του δεύτερου προδικαστικού ερωτήματος

86. Με το δεύτερο ερώτημά του, το οποίο υποβάλλεται για την περίπτωση αρνητικής απαντήσεως στο πρώτο ερώτημα, το αιτούν δικαστήριο διερωτάται αν, λαμβανομένου υπόψη του άρθρου 5, παράγραφος 2, τελευταία περίοδος, του κανονισμού 1560/2003, εφαρμόζεται η ανώτατη προθεσμία του ενός μηνός που προβλέπεται στο άρθρο 25, παράγραφος 1, του κανονισμού Δουβλίνο ΙΙΙ.

87. Το άρθρο 5, παράγραφος 2, του κανονισμού 1560/2003 προβλέπει αποκλειστική προθεσμία τριών εβδομάδων για την υποβολή αιτήματος επανεξετάσεως και επιθυμητή προθεσμία δύο εβδομάδων για την απάντηση. Επιβάλλεται να σημειωθεί ότι η τελευταία περίοδος της διατάξεως αυτής ορίζει ότι οι προθεσμίες που προβλέπονται στο άρθρο 22, παράγραφοι 1 και 6, και στο άρθρο 25, παράγραφος 1, του κανονισμού Δουβλίνο ΙΙΙ[44] σε καμία περίπτωση δεν εκκινούν εκ νέου ούτε τροποποιούνται λόγω της «πρόσθετης» διαδικασίας που καθιερώνεται στην εν λόγω διάταξη.

88. Πράγματι, η διαδικασία επανεξετάσεως διακρίνεται σαφώς από τις διαδικασίες αναδοχής και εκ νέου αναλήψεως που προβλέπονται στον κανονισμό Δουβλίνο ΙΙΙ και ουδόλως επηρεάζει τις προθεσμίες που καθορίζονται στις διατάξεις του κανονισμού αυτού.

43 Όπως προκύπτει από το ίδιο το γράμμα της διατάξεως αυτής, και ειδικότερα από το ρήμα «προσπαθεί».

44 Το άρθρο 5, παράγραφος 2, του κανονισμού 1560/2003 ορίζει ότι «[τ]ο κράτος μέλος προς το οποίο απευθύνεται το αίτημα προσπαθεί να απαντήσει εντός δύο εβδομάδων. Οπωσδήποτε πάντως, αυτή η πρόσθετη διαδικασία δεν συνεπάγεται έναρξη εκ νέου της προθεσμίας που προβλέπεται *στο άρθρο 18, παράγραφοι 1 και 6, και στο άρθρο 20, παράγραφος 1, στοιχείο β', του κανονισμού (ΕΚ) 343/2003*». Η υπογράμμιση δική μου. Το άρθρο 18, παράγραφοι 1 και 6, και το άρθρο 20, παράγραφος 1, στοιχείο β', του κανονισμού Δουβλίνο ΙΙ αντιστοιχούν στο άρθρο 22, παράγραφοι 1 και 6, και στο άρθρο 25, παράγραφος 1, του κανονισμού Δουβλίνο ΙΙΙ.

89. Με βάση αυτή τη σαφή και ξεκάθαρη διάκριση, εκτιμώ ότι οι προθεσμίες που καθορίζονται στο άρθρο 5, παράγραφος 2, του κανονισμού 1560/2003 δεν τροποποιούνται, μεταξύ άλλων, από τη διαδικασία εκ νέου αναλήψεως που προβλέπεται στο άρθρο 25 του κανονισμού Δουβλίνο III[45]. Συνεπώς, οι προθεσμίες που καθορίζονται στο άρθρο 25 του κανονισμού Δουβλίνο III δεν μπορούν να ισχύσουν για τη διαδικασία επανεξετάσεως που προβλέπεται στο άρθρο 5, παράγραφος 2, του κανονισμού 1560/2003.

90. Κατά συνέπεια, φρονώ ότι στο δεύτερο προδικαστικό ερώτημα αρμόζει αρνητική απάντηση: η μέγιστη προθεσμία του ενός μηνός που προβλέπεται στο άρθρο 25, παράγραφος 1, του κανονισμού Δουβλίνο III δεν ισχύει στο πλαίσιο της διαδικασίας επανεξετάσεως που προβλέπεται στο άρθρο 5, παράγραφος 2, του κανονισμού 1560/2003.

Δ. Επί του τρίτου και του τέταρτου προδικαστικού ερωτήματος

91. Με το τρίτο ερώτημά του, το οποίο υποβάλλεται για την περίπτωση αρνητικής απαντήσεως στο δεύτερο ερώτημα, το αιτούν δικαστήριο διερωτάται αν το κράτος μέλος προς το οποίο απευθύνεται το αίτημα διαθέτει εύλογη προθεσμία για να απαντήσει στο αίτημα επανεξετάσεως. Με το τέταρτο ερώτημά του, το οποίο υποβάλλεται για την περίπτωση θετικής απαντήσεως στο τρίτο ερώτημα, το αιτούν δικαστήριο διερωτάται αν χρονικό διάστημα επτάμισι εβδομάδων[46] ή έξι μηνών[47] συνιστά εύλογη προθεσμία. Σε περίπτωση αρνητικής απαντήσεως στο τέταρτο ερώτημα, το αιτούν δικαστήριο διερωτάται τι συνιστά εύλογη προθεσμία.

92. Θεωρώ ότι αυτά τα δύο ερωτήματα, λόγω της συνάφειάς τους, είναι σκόπιμο να εξεταστούν από κοινού.

93. Το άρθρο 5, παράγραφος 2, του κανονισμού 1560/2003 ορίζει ότι το κράτος μέλος προς το οποίο απευθύνεται το αίτημα *προσπαθεί* να απαντήσει στο αίτημα επανεξετάσεως εντός δύο εβδομάδων. Με αυτή την παραίνεση, το κράτος μέλος προς το οποίο απευθύνεται το αίτημα καλείται να ενεργήσει με πνεύμα συνεργασίας, προκειμένου να προσδιοριστεί ταχέως το υπεύθυνο κράτος μέλος[48]. Είναι προφανές ότι το κράτος μέλος προς το οποίο απευθύνεται το αίτημα, αν δεν τηρήσει αυτή την ενδεικτική προθεσμία, οφείλει ωστόσο να απαντήσει στο αίτημα επανεξετάσεως εντός εύλογης προθεσμίας, προκειμένου να μην διακυβευθεί ο σκοπός της ταχύτητας κατά τον προσδιορισμό του κράτους μέλους που είναι υπεύθυνο για την εξέταση των αιτήσεων διεθνούς προστασίας και προκειμένου να τηρηθεί η αρχή της χρηστής διοικήσεως καθώς και η αρχή της αποτελεσματικότητας.

45 Η Επιτροπή εκτιμά, κατά συνέπεια, ότι αυτές οι προθεσμίες δεν μπορούν ούτε να παραταθούν ούτε «να οδηγήσουν σε μεταβίβαση της ευθύνης. *Με άλλα λόγια, τούτο σημαίνει ότι, κατόπιν αρνητικής απαντήσεως κατά την έννοια του άρθρου 5, παράγραφος 1, του κανονισμού 1560/2003, το κράτος μέλος προς το οποίο απευθύνεται το αίτημα δεν δύναται πλέον να καταστεί υπεύθυνο, εκτός αν το δεχτεί από μόνο του. Αυτό εξηγείται διότι το αίτημα επανεξετάσεως δεν συνιστά νέο αίτημα εκ νέου αναλήψεως*. Το αίτημα επανεξετάσεως υποχρεώνει το κράτος μέλος προς το οποίο απευθύνεται να επανεξετάσει την περίπτωση και να εξετάσει, απλώς και μόνον, αν εμμένει στην αρνητική του απάντηση. Εξάλλου, διαφορετική ερμηνεία θα αντέβαινε στην ιεραρχία των κανόνων δικαίου, διότι θα συνεπαγόταν παρέκκλιση ενός εκτελεστικού κανονισμού από τον βασικό κανονισμό». Η υπογράμμιση δική μου.

46 Υπόθεση C-48/17.

47 Υπόθεση C-47/17. Στις συνεκδικαζόμενες υποθέσεις C-47/17 και C-48/17, το αιτούν δικαστήριο επισημαίνει ότι το άρθρο 31, παράγραφος 3, της οδηγίας 2013/32 ορίζει ότι «τα κράτη μέλη εξασφαλίζουν ότι η διαδικασία εξετάσεως της αιτήσεως ασύλου ολοκληρώνεται εντός έξι μηνών από την κατάθεση της αιτήσεως. Επομένως, δεν θα ήταν λογικό να γίνει δεκτό ότι η διάρκεια της επανεξετάσεως, με βάση το άρθρο 5, παράγραφος 2, του κανονισμού [1560/2003], του προσδιορισμού του κράτους μέλους που είναι υπεύθυνο για την αίτηση ασύλου μπορεί να υπερβαίνει την προθεσμία που ορίζεται για τη λήψη αποφάσεως επί της ίδιας της αιτήσεως ασύλου, η οποία πρέπει πάντοτε να εκδίδεται αφού κριθεί ποιο είναι το υπεύθυνο κράτος μέλος για την εξέταση της αιτήσεως». Σύμφωνα με τις παρατηρήσεις μου στο σημείο 75 των παρουσών προτάσεων, φρονώ ότι οι προθεσμίες που προβλέπονται στην οδηγία 2013/32 και, ιδίως, στο άρθρο της 31, παράγραφος 3, διακρίνονται σαφώς από αυτές που προβλέπονται στον κανονισμό Δουβλίνο III και, συνεπώς, από αυτές που προβλέπονται στον κανονισμό 1560/2003.

48 Ειδικότερα, σύμφωνα με την αρχή της καλόπιστης συνεργασίας, η οποία κατοχυρώνεται στο άρθρο 4, παράγραφος 3, ΣΕΕ, τα κράτη μέλη πρέπει, μεταξύ άλλων, να διευκολύνουν την Ένωση στην εκπλήρωση της αποστολής της.

94. Επομένως, η εύλογη προθεσμία στο πλαίσιο της εφαρμογής του άρθρου 5, παράγραφος 2, του κανονισμού 1560/2003 δεν μπορεί να καθοριστεί εκ των προτέρων και πρέπει να εκτιμάται κατά περίπτωση, ανάλογα με τις ειδικές περιστάσεις[49] της συγκεκριμένης υποθέσεως, τηρουμένης παράλληλα της επιταγής ταχείας εξετάσεως η οποία διαπνέει τον κανονισμό Δουβλίνο III[50]. Δεδομένου ότι για την εκτίμηση αυτή απαιτείται αξιολόγηση των επίμαχων πραγματικών περιστάσεων, φρονώ ότι απόκειται στο αιτούν δικαστήριο να εκτιμήσει σε κάθε επιμέρους περίπτωση, λαμβάνοντας υπόψη όλες τις κρίσιμες περιστάσεις[51], αν το κράτος μέλος προς το οποίο απευθύνεται το αίτημα τήρησε εύλογη προθεσμία για την απάντηση επί του αιτήματος επανεξετάσεως. Αντίθετα, όπως θα προκύψει από την απάντησή μου στο πέμπτο και στο έκτο προδικαστικό ερώτημα, η έλλειψη απαντήσεως εντός εύλογης προθεσμίας επί αιτήματος επανεξετάσεως συνεπάγεται ότι το κράτος μέλος που υπέβαλε το αίτημα οφείλει να αναλάβει την ευθύνη για την εξέταση της αιτήσεως διεθνούς προστασίας[52].

95. Ωστόσο, πρέπει να υπομνησθεί ότι το άρθρο 5, παράγραφος 2, του κανονισμού 1560/2003 δεν προβλέπει καμία έννομη συνέπεια για τη μη τήρηση της προθεσμίας των δύο εβδομάδων, ούτε εξάλλου της εύλογης προθεσμίας, για το κράτος μέλος προς το οποίο απευθύνεται το αίτημα.

96. Από τα προεκτεθέντα συνάγεται ότι στο τρίτο και στο τέταρτο προδικαστικό ερώτημα πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι το κράτος μέλος προς το οποίο απευθύνεται το αίτημα οφείλει να προσπαθήσει να απαντήσει στο αίτημα επανεξετάσεως εντός δύο εβδομάδων και, σε κάθε περίπτωση, εντός εύλογης προθεσμίας. Απόκειται στο αιτούν δικαστήριο να κρίνει, σε κάθε συγκεκριμένη περίπτωση, και αφού εκτιμήσει όλες τις κρίσιμες περιστάσεις, αν η προθεσμία εντός της οποίας ενήργησε το κράτος μέλος προς το οποίο απευθύνεται το αίτημα ήταν εύλογη.

Ε. Επί του πέμπτου και του έκτου προδικαστικού ερωτήματος

1. Επιχειρήματα

97. Με το πέμπτο και το έκτο ερώτημά του, το αιτούν δικαστήριο διερωτάται σχετικά με τις συνέπειες της ελλείψεως απαντήσεως του κράτους μέλους προς το οποίο απευθύνεται το αίτημα επανεξετάσεως και, ειδικότερα, σχετικά με το ζήτημα αν, στην περίπτωση αυτή, υπεύθυνο για την εξέταση της αιτήσεως διεθνούς προστασίας είναι το κράτος μέλος που υπέβαλε το αίτημα επανεξετάσεως ή το κράτος μέλος προς το οποίο απευθύνεται το αίτημα αυτό.

49 Κατά την Κυβέρνηση του Ηνωμένου Βασιλείου, «[δ]εν είναι δυνατόν να καθοριστεί τι συνιστά “εύλογο χρονικό διάστημα”, δεδομένου ότι η έννοια αυτή, εξ ορισμού, συνδέεται στενά με τα πραγματικά περιστατικά. Το τι είναι εύλογο εξαρτάται από τις περιστάσεις» (βλ. σημείο 22 των παρατηρήσεών της).

50 Στην υπόθεση C-47/17, οι γερμανικές αρχές *δεν απάντησαν στο από 14 Απριλίου 2016 αίτημα επανεξετάσεως του Υφυπουργού*. Πρέπει να υπομνησθεί ότι, στην υπόθεση C-48/17, οι ιταλικές αρχές δέχτηκαν, στις 26 Ιανουαρίου 2016, την ευθύνη για την εξέταση της αιτήσεως διεθνούς προστασίας του ενδιαφερόμενου προσώπου, κατόπιν αιτήματος του Υφυπουργού για επανεξέταση με ημερομηνία 1 Δεκεμβρίου 2015 και υπομνήσεως με ημερομηνία 18 Ιανουαρίου 2016, ήτοι εντός χρονικού διαστήματος *κάτω των δύο μηνών* από την υποβολή της αιτήσεως.

51 Η Επιτροπή επισήμανε, ενδεικτικώς, ότι πραγματικά περιστατικά και παράγοντες που ενδέχεται να είναι κρίσιμοι για την εκτίμηση αυτή είναι «ιδίως […] η έκταση της έρευνας και των ενεργειών που είναι αναγκαίες για την εξέταση της αιτήσεως, καθώς και ο τυχόν μεγάλος φόρτος εργασίας των αρμοδίων αρχών». Η Ολλανδική Κυβέρνηση θεωρεί ότι «οι ακόλουθες περιστάσεις ενδέχεται, μεταξύ άλλων, να αποτελέσουν κρίσιμα στοιχεία για την απάντηση στο ερώτημα αν η προθεσμία είναι εύλογη: [1] οι οικείες αρχές του κράτους μέλους που υποβάλλει το αίτημα ή του κράτους μέλους προς το οποίο απευθύνεται το αίτημα χρειάστηκε να διεξαγάγουν εκτεταμένες έρευνες για το ενδιαφερόμενο πρόσωπο· [2] οι οικείες αρχές του κράτους μέλους που υποβάλλει το αίτημα και του κράτους μέλους προς το οποίο απευθύνεται το αίτημα χρειάστηκε να επικοινωνήσουν μεταξύ τους πολλές φορές, προκειμένου, για παράδειγμα, να επιτευχθεί σύγκλιση απόψεων· [3] οι οικείες αρχές του κράτους μέλους προς το οποίο απευθύνεται το αίτημα αντιμετώπισαν αυξημένο φόρτο εργασίας, όπως, για παράδειγμα, πολύ μεγάλη εισροή αιτούντων άσυλο».

52 Βλ. σημείο 113 των παρουσών προτάσεων.

98. Ο προσφεύγων της κύριας δίκης στην υπόθεση C-47/17 θεωρεί ότι αν το κράτος μέλος προς το οποίο απευθύνεται το αίτημα δεν απαντήσει εντός δύο εβδομάδων[53] ή δεν απαντήσει καθόλου, το κράτος μέλος που υπέβαλε το αίτημα καθίσταται οριστικά υπεύθυνο για την εξέταση της αιτήσεως ασύλου. Κατά την εκτίμησή του, «[δ]εδομένου ότι οι συνέπειες της εκπρόθεσμης αποφάσεως επί αρχικού αιτήματος εκ νέου αναλήψεως προβλέπονται *ρητώς* στο άρθρο 25, παράγραφος 2, του κανονισμού [Δουβλίνο ΙΙΙ], η διάταξη αυτή δεν δύναται να εφαρμοστεί *σιωπηρώς* στη διαδικασία επανεξετάσεως. Κατά συνέπεια, πρέπει […] να γίνει δεκτό ότι η μεταβίβαση της ευθύνης στο κράτος μέλος, επειδή είναι εξαιρετικά αυστηρή συνέπεια, μπορεί να προβλεφθεί μόνο με ρητή διάταξη. Ελλείψει ειδικής διατάξεως κατά την οποία, στο πλαίσιο αιτήματος επανεξετάσεως, η έλλειψη απαντήσεως συνεπάγεται ευθύνη του κράτους μέλους προς το οποίο απευθύνεται το αίτημα, υπεύθυνο παραμένει το κράτος μέλος που υπέβαλε το αίτημα. Επιπλέον, επισημαίνει ότι υπάρχει μια θεμελιώδης διαφορά μεταξύ αυτών των δύο διαδικασιών. Ειδικότερα, στην περίπτωση της διαδικασίας επανεξετάσεως, υφίσταται ήδη ρητή άρνηση εκ νέου αναλήψεως, όπερ θεμελιώνει την ευθύνη του κράτους μέλους που υπέβαλε το αίτημα. Μόνον η θετική απάντηση επί αιτήματος επανεξετάσεως (εντός εύλογης προθεσμίας) μπορεί να έχει ως συνέπεια την ευθύνη του κράτους μέλους προς το οποίο απευθύνεται το αίτημα».

99. Στις απαντήσεις του επί των γραπτών ερωτημάτων του Δικαστηρίου, ο προσφεύγων της κύριας δίκης στην υπόθεση C-48/17[54] θεωρεί ότι, σε περίπτωση αρνητικής απαντήσεως του κράτους μέλους προς το οποίο απευθύνεται αίτημα αναδοχής ή εκ νέου αναλήψεως, υπεύθυνο για την εξέταση της αιτήσεως διεθνούς προστασίας είναι το κράτος μέλος που υποβάλλει το αίτημα. Φρονεί ότι τυχόν μεταγενέστερη μεταβολή της απόψεως του κράτους προς το οποίο απευθύνεται το αίτημα και αποδοχή της αναδοχής ή εκ νέου αναλήψεως του ενδιαφερόμενου προσώπου δεν είναι δυνατόν να μεταβάλει την ευθύνη για την εξέταση της αιτήσεως διεθνούς προστασίας[55]. Κατά τον προσφεύγοντα της κύριας δίκης στην υπόθεση C-48/17, ο προσδιορισμός του κράτους μέλους που είναι υπεύθυνο για την εξέταση αιτήσεως διεθνούς προστασίας καθορίζεται, ανάλογα με την περίπτωση, το αργότερο κατά το πέρας δυόμισι, τρεισήμισι, τεσσάρων ή πέντε μηνών από την υποβολή της αιτήσεως διεθνούς προστασίας. Υποστηρίζει ότι βάσει του άρθρου 31, παράγραφος 3, της οδηγίας 2013/32, η διαδικασία εξετάσεως της αιτήσεως πρέπει να ολοκληρώνεται εντός έξι μηνών. Περαιτέρω, φρονεί ότι η διαδικασία επανεξετάσεως δεν μπορεί να εφαρμόζεται μετά την πάροδο των προθεσμιών του άρθρου 22, παράγραφοι 1 και 6, και του άρθρου 25, παράγραφος 1, του κανονισμού Δουβλίνο ΙΙΙ.

100. Ο προσφεύγων της κύριας δίκης στην υπόθεση C-48/17 φρονεί ότι η πρόσθετη διαδικασία επανεξετάσεως, που προβλέπεται στο άρθρο 5, παράγραφος 2, του κανονισμού 1560/2003, δεν θεσπίστηκε βάσει του άρθρου 21, παράγραφος 3, του άρθρου 23, παράγραφος 3, του άρθρου 23, παράγραφος 4 ή του άρθρου 24, παράγραφος 5, του κανονισμού Δουβλίνο ΙΙΙ, που μνημονεύονται ως νομική βάση στο προοίμιο του κανονισμού 1560/2003. «Δεδομένου ότι ο κανονισμός Δουβλίνο ΙΙΙ δεν απονέμει στην Επιτροπή την αρμοδιότητα να θεσπίσει διαδικασία επανεξετάσεως, το άρθρο 5, παράγραφος 2, του κανονισμού [1560/2003] είναι άκυρο, λόγω αντιθέσεως προς τα άρθρα 290 και 291 ΣΛΕΕ». Φρονεί, επίσης, ότι η εν λόγω διάταξη δεν είναι έγκυρη για τον πρόσθετο λόγο ότι η διαδικασία επανεξετάσεως που θεσπίζει αντιβαίνει στον σκοπό που περιγράφεται στην αιτιολογική σκέψη 5 του κανονισμού Δουβλίνο ΙΙΙ[56] και στην ανάγκη αποτελεσματικής προστασίας του δικαιώματος ασύλου και του δικαιώματος κάθε προσώπου στην αμερόληπτη, δίκαιη και εντός ευλόγου προθεσμίας εξέταση των υποθέσεών του. Τέλος, ο ίδιος προσφεύγων φρονεί ότι η διαδικασία συνδιαλλαγής που προβλέπεται στο άρθρο 37 του κανονισμού Δουβλίνο ΙΙΙ δεν μπορεί να εφαρμοστεί για τη διευθέτηση διαφωνίας για συγκεκριμένη περίπτωση προσώπου που αιτείται διεθνή προστασία.

53 Ή εντός εύλογης προθεσμίας.

54 Επισημαίνω ότι κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση της 16ης Ιανουαρίου 2018 ο προσφεύγων της κύριας δίκης στην υπόθεση C-48/17 επιβεβαίωσε ότι, με την προσφυγή του στην κύρια δίκη, ζητεί την εξέταση του αιτήματός του από τις ολλανδικές και όχι από τις ιταλικές αρχές.

55 Βλ, κατ' αναλογία, σκέψη 59 της αποφάσεως της 26ης Ιουλίου 2017, Mengesteab (C-670/16, EU:C:2017:587).

56 Κατά την αιτιολογική σκέψη 5 του κανονισμού Δουβλίνο ΙΙΙ, η μέθοδος για τον προσδιορισμό του υπεύθυνου κράτους μέλους «θα πρέπει να θεμελιώνεται σε αντικειμενικά και δίκαια κριτήρια».

101. Κατά την Ολλανδική Κυβέρνηση, «[τ]ο κράτος μέλος προς το οποίο απευθύνεται το αίτημα, όταν δεν απαντά εγκαίρως στο αίτημα επανεξετάσεως, δεν ορίζεται ως το υπεύθυνο κράτος μέλος». «Από την έλλειψη σαφούς μνείας της συνέπειας αυτής στο άρθρο 5, παράγραφος 2, του κανονισμού [1560/2003] συνάγεται ότι το κράτος μέλος προς το οποίο απευθύνεται το αίτημα, σε περίπτωση υπερβάσεως της προθεσμίας απαντήσεως, δεν καθίσταται υπεύθυνο για την εξέταση της αιτήσεως διεθνούς προστασίας». «Ομοίως, το κράτος μέλος που υποβάλλει το αίτημα δεν καθίσταται άμεσα υπεύθυνο κράτος μέλος αν το κράτος μέλος προς το οποίο απευθύνεται το αίτημα δεν απαντήσει εντός της προθεσμίας που προβλέπεται στο άρθρο 5, παράγραφος 2, του κανονισμού [1560/2003]. Δεν ορίζεται ούτε στον κανονισμό [1560/2003] ούτε στον κανονισμό [Δουβλίνο ΙΙΙ] ότι το κράτος μέλος που υπέβαλε το αίτημα είναι υπεύθυνο σε περίπτωση υπερβάσεως της προθεσμίας για την απάντηση επί αιτήματος επανεξετάσεως».

102. Η ίδια Κυβέρνηση θεωρεί ότι, με βάση το σύστημα που καθιέρωσε ο κανονισμός Δουβλίνο ΙΙΙ, «η υπέρβαση της προθεσμίας που προβλέπεται στο άρθρο 5, παράγραφος 2, του κανονισμού [1560/2003] δεν συνεπάγεται κατ' ανάγκην την ευθύνη του κράτους μέλους που υπέβαλε το αίτημα. Ειδικότερα, αν το αίτημα επανεξετάσεως δεν γίνει δεκτό από το κράτος μέλος προς το οποίο απευθύνεται το αίτημα, το κράτος μέλος που υπέβαλε το αίτημα διαθέτει κι άλλες επιλογές. […] [Τ]ο κράτος μέλος που υπέβαλε το αίτημα μπορεί, στηριζόμενο για παράδειγμα σε νεότερες πληροφορίες, να συμπεράνει ότι υπεύθυνο είναι κάποιο άλλο κράτος μέλος […]. Αυτό συνέβη στην υπόθεση C-48/17, στην οποία οι ολλανδικές αρχές υπέβαλαν στην Ιταλία αίτημα εκ νέου αναλήψεως με βάση πληροφορίες που έλαβαν από τις ελβετικές αρχές στο πλαίσιο απαντήσεως σε αίτημα εκ νέου αναλήψεως. Εξάλλου, νέες πληροφορίες από τις οποίες συνάγεται ότι υπεύθυνο είναι άλλο κράτος μέλος ενδέχεται να προκύψουν ακόμη και κατά τη διάρκεια της διαδικασίας επανεξετάσεως. […] Το κράτος μέλος που υπέβαλε το αίτημα οφείλει καταρχάς να τεκμηριώσει ότι, με βάση τα κριτήρια που καθορίζονται στον κανονισμό [Δουβλίνο ΙΙΙ], δεν μπορεί να προσδιοριστεί υπεύθυνο κράτος μέλος ή ότι είναι αδύνατη η μεταφορά στο πρώτο κράτος μέλος προς το οποίο υποβλήθηκε η αίτηση διεθνούς προστασίας. Τότε και μόνον, το προσδιορίζον κράτος μέλος καθίσταται υπεύθυνο κράτος μέλος (άρθρο 3, παράγραφος 2, τρίτο εδάφιο, του κανονισμού [Δουβλίνο ΙΙΙ])».

103. Η Κυβέρνηση του Ηνωμένου Βασιλείου εκτιμά ότι «η απάντηση επί αιτήματος επανεξετάσεως δίδεται *αφού* κριθεί το ζήτημα της ευθύνης για την εξέταση αιτήσεως διεθνούς προστασίας. Εξ ορισμού, το κράτος μέλος προς το οποίο απευθύνεται το αίτημα έχει ήδη απορρίψει το αίτημα αναδοχής ή εκ νέου αναλήψεως, όπερ συνεπάγεται την ευθύνη του κράτους μέλους που υπέβαλε το αίτημα. Επομένως, το λεγόμενο σύστημα «Δουβλίνο ΙΙΙ» έχει επιτύχει τον επιδιωκόμενο σκοπό, ήτοι τον προσδιορισμό του υπεύθυνου κράτους μέλους. Η διαδικασία επανεξετάσεως του άρθρου 5, παράγραφος 2, του κανονισμού [1560/2003] προβλέπει τη δυνατότητα του κράτους μέλους που υποβάλλει το αίτημα να αμφισβητήσει την απόφαση του κράτους μέλους προς το οποίο απευθύνεται το αίτημα, πλην όμως, και αυτό είναι ουσιώδες, αφότου η ευθύνη έχει ήδη θεμελιωθεί.»

104. Κατά την Ουγγρική Κυβέρνηση, «αν κράτος μέλος δεν απαντήσει σε αίτημα για την επανεξέταση αιτήματος εκ νέου αναλήψεως, το κράτος μέλος που είναι υπεύθυνο για την εξέταση της αιτήσεως διεθνούς προστασίας προσδιορίζεται με βάση την απάντηση, ρητή ή σιωπηρή, που έχει δοθεί επί του αρχικού αιτήματος εκ νέου αναλήψεως. Αν το κράτος μέλος προς το οποίο απευθύνεται το αίτημα δεν απαντήσει στο αίτημα εκ νέου αναλήψεως εντός της προθεσμίας του ενός μηνός ή των δύο εβδομάδων, τότε, σύμφωνα με το άρθρο 25 του κανονισμού [Δουβλίνο ΙΙΙ], η έλλειψη απαντήσεως ισοδυναμεί με αποδοχή του εν λόγω αιτήματος και συνεπάγεται, αφ' εαυτής, υποχρέωση εκ νέου αναλήψεως για το κράτος μέλος προς το οποίο απευθύνεται το αίτημα. Ωστόσο, εξυπακούεται ότι η αρνητική απάντηση δεν έχει ως συνέπεια την ευθύνη του κράτους μέλους προς το οποίο απευθύνεται το αίτημα».

105. Η Επιτροπή θεωρεί, σύμφωνα και με όσα απάντησε στο δεύτερο προδικαστικό ερώτημα, ότι «η πάροδος αδικαιολόγητα μακρού χρόνου για την απάντηση του κράτους μέλους προς το οποίο απευθύνεται το αίτημα επανεξετάσεως δεν δύναται να οδηγήσει σε μεταβίβαση της ευθύνης». Φρονεί ότι, «υπό περιστάσεις όπως αυτές της κύριας δίκης στην υπόθεση C-47/17, καμία έννομη συνέπεια

δεν προβλέπεται για το κράτος μέλος προς το οποίο απευθύνεται το αίτημα λόγω του γεγονότος ότι αυτό δεν απαντά στο αίτημα επανεξετάσεως εντός προθεσμίας δύο εβδομάδων ή εντός εύλογης προθεσμίας, δεδομένου ότι το εν λόγω κράτος μέλος προς το οποίο απευθύνεται το αίτημα έχει ήδη απορρίψει το αίτημα εκ νέου αναλήψεως εντός της προθεσμίας που προβλέπεται στο άρθρο 25, παράγραφος 1, του κανονισμού [Δουβλίνο ΙΙΙ], ενώ στη συνέχεια η πάροδος του χρόνου δεν συνεπάγεται πλέον αυτόματη μεταβίβαση της ευθύνης στο κράτος μέλος προς το οποίο απευθύνεται το αίτημα. Υπό περιστάσεις όπως αυτές των διαφορών της κύριας δίκης, μεταβίβαση ευθύνης στο κράτος μέλος που υπέβαλε το αίτημα δεν επέρχεται ούτε με βάση τον κανονισμό [Δουβλίνο ΙΙΙ] ούτε με βάση τον κανονισμό 1560/2003: στην υπόθεση C-48/17, η ευθύνη είχε ήδη προσδιοριστεί με βάση τη σιωπηρή αποδοχή του αιτήματος αναδοχής, ενώ υπό περιστάσεις όπως αυτές της υποθέσεως C-47/17, το κράτος μέλος που υπέβαλε το αίτημα είχε δικαίωμα να θεωρήσει τη σύμπτωση Eurodac ως αξιόπιστο αποδεικτικό στοιχείο για το ότι υπεύθυνο ήταν το κράτος μέλος προς το οποίο απευθυνόταν το αίτημα, ως κράτος μέλος της πρώτης αιτήσεως ασύλου.

106. Κατά την Επιτροπή, «[α]ντίθετα προς τα όσα φαίνεται να δέχεται το αιτούν δικαστήριο, οι ολλανδικές αρχές δεν ήταν υποχρεωμένες να δηλώσουν ότι ήταν υπεύθυνες αμέσως μόλις παρήλθε η ενδεικτική προθεσμία των δύο εβδομάδων που τάσσεται στο κράτος μέλος προς το οποίο απευθύνεται το αίτημα για να απαντήσει επί αιτήματος επανεξετάσεως. Οι Κάτω Χώρες δεν επέδειξαν μη εύλογη στάση αναμένοντας πολλούς μήνες για την επίλυση, από τις γερμανικές αρχές, του προβλήματος […] σχετικά με τα αιτήματα επανεξετάσεως. Εν τέλει, οι Κάτω Χώρες δήλωσαν ότι ήταν αρμόδιες στις 14 Δεκεμβρίου 2016, όπερ μπορεί να δικαιολογηθεί με βάση το άρθρο 3, παράγραφος 1, ή το άρθρο 17 του κανονισμού Δουβλίνο ΙΙΙ».

107. Στις απαντήσεις της επί των γραπτών ερωτημάτων του Δικαστηρίου, η Γερμανική Κυβέρνηση θεωρεί ότι «η αρνητική απάντηση του κράτους μέλους προς το οποίο απευθύνεται το αίτημα αναδοχής ή εκ νέου αναλήψεως εντός των προθεσμιών που προβλέπονται, αντίστοιχα, στο άρθρο 22, παράγραφοι 1 και 6, και στο άρθρο 25 παράγραφος 1, του κανονισμού Δουβλίνο ΙΙΙ, συνεπάγεται κατ' αρχήν ότι το κράτος μέλος που υπέβαλε το αίτημα φέρει την ευθύνη για την εξέταση της αιτήσεως διεθνούς προστασίας. Η ευθύνη αυτή θεμελιώνεται τη στιγμή που το κράτος μέλος που υπέβαλε το αίτημα παραλαμβάνει την απόρριψη του αιτήματος». Προσθέτει ότι, αν «το κράτος μέλος προς το οποίο απευθύνεται το αίτημα δεν απαντήσει εντός της προθεσμίας των δύο εβδομάδων που προβλέπεται στο άρθρο 5, παράγραφος 2, του κανονισμού [1560/2003] […], αυτό δεν συνεπάγεται […] μεταβίβαση της ευθύνης στο κράτος μέλος προς το οποίο απευθύνεται το αίτημα. Υπεύθυνο παραμένει το κράτος που υπέβαλε το αίτημα. Αν η αναδοχή ή η εκ νέου ανάληψη από το κράτος μέλος προς το οποίο απευθύνεται το αίτημα δεν μπορεί πλέον να ζητηθεί εκ νέου λόγω μεταβολής των περιστάσεων […], η ημερομηνία της απορρίψεως της επανεξετάσεως ή η άπρακτη παρέλευση της προθεσμίας που προβλέπεται στο άρθρο 5, παράγραφος 2, του [κανονισμού 1560/2003] δικαιολογεί τον τερματισμό της διαδικασίας επανεξετάσεως και την έναρξη της προθεσμίας εξετάσεως που προβλέπεται στο άρθρο 31, παράγραφος 3, της οδηγίας [2013/32]».

2. Ανάλυση

108. Δεδομένου ότι το άρθρο 22, παράγραφοι 1 και 6, και το άρθρο 25, παράγραφος 1, του κανονισμού Δουβλίνο ΙΙΙ δεν ορίζουν τις έννομες συνέπειες της αρνητικής απαντήσεως του κράτους μέλους προς το οποίο απευθύνεται το αίτημα αναδοχής ή εκ νέου αναλήψεως, θεωρώ ότι το κράτος μέλος που υποβάλλει το αίτημα δεν καθίσταται, τη στιγμή αυτή, αυτομάτως υπεύθυνο για την εξέταση της αιτήσεως διεθνούς προστασίας[57].

57 Βλ. σημεία 62 και 63 των παρουσών προτάσεων.

109. Ειδικότερα, υπό την προϋπόθεση της τηρήσεως των αποκλειστικών προθεσμιών των άρθρων 21 και 23 του κανονισμού Δουβλίνο ΙΙΙ, το κράτος μέλος που υπέβαλε το αίτημα έχει, περαιτέρω, τη δυνατότητα να υποβάλει νέο αίτημα αναδοχής ή εκ νέου αναλήψεως σε κράτος μέλος διαφορετικό από το πρώτο κράτος μέλος προς το οποίο απευθυνόταν το αίτημα, όπερ ενδέχεται να συνεπαχθεί την ευθύνη του τελευταίου κράτους μέλους για την εξέταση της αιτήσεως διεθνούς προστασίας.

110. Επιπλέον, το κράτος μέλος που υπέβαλε το αίτημα, αν θεωρεί ότι η αρνητική απάντηση βασίζεται σε λάθος εκτίμηση ή έχει στη διάθεσή του συμπληρωματικά στοιχεία προς υποβολή [58], μπορεί, εντός τριών εβδομάδων από την παραλαβή της απαντήσεως αυτής, να ζητήσει επανεξέταση του αιτήματος αναδοχής ή εκ νέου αναλήψεως με βάση το άρθρο 5, παράγραφος 2, του κανονισμού 1560/2003.

3. Ρητή αποδοχή από το κράτος μέλος της ευθύνης για την εξέταση αιτήσεως διεθνούς προστασίας

111. Επίσης, θεωρώ ότι, *εφόσον πληρούνται τα κριτήρια του κανονισμού Δουβλίνο ΙΙΙ, και ιδίως του κεφαλαίου ΙΙΙ, για τον προσδιορισμό του υπεύθυνου κράτους μέλους*, το κράτος μέλος προς το οποίο απευθύνεται το αίτημα με βάση το άρθρο 5, παράγραφος 2, του κανονισμού 1560/2003 είναι υπεύθυνο για την εξέταση της αιτήσεως διεθνούς προστασίας αν αποδεχτεί *ρητώς* την ευθύνη αυτή εντός εύλογης προθεσμίας [59], λαμβανομένων υπόψη των ειδικών περιστάσεων της συγκεκριμένης περιπτώσεως [60].

112. Συνεπώς, ανακύπτει το ζήτημα τι συνιστά εύλογη προθεσμία για την απάντηση σε αίτημα επανεξετάσεως. Κατά τη γνώμη μου, όπως επισήμανα στα σημεία 94 έως 96 των παρουσών προτάσεων, είναι αδύνατον να καθοριστεί εκ των προτέρων και αφηρημένα τι συνιστά εύλογη προθεσμία. Ωστόσο, προκειμένου να διασφαλιστεί κατά το δυνατόν η ασφάλεια δικαίου, είναι σκόπιμο να παρασχεθούν ορισμένες ενδείξεις [61] στο εθνικό δικαστήριο για το θέμα αυτό.

113. Δεδομένου ότι το κράτος μέλος προς το οποίο απευθύνεται το αίτημα έχει ήδη απαντήσει αρνητικά στο αίτημα αναδοχής ή εκ νέου αναλήψεως και δεδομένου ότι η απάντηση στο αίτημα επανεξετάσεως πρέπει να εκδοθεί εντός ενδεικτικής προθεσμίας δύο εβδομάδων, φρονώ ότι, σε περίπτωση μη απαντήσεως σε αίτημα επανεξετάσεως που αφορά το ίδιο πρόσωπο για χρονικό διάστημα άνω του ενός μηνός, το οποίο μπορεί σε εξαιρετικές περιπτώσεις να παραταθεί σε δύο μήνες, το κράτος μέλος που υπέβαλε το αίτημα οφείλει να αναλάβει την ευθύνη για την εξέταση της αιτήσεως διεθνούς προστασίας. Αντίθετα, αν το κράτος μέλος προς το οποίο απευθύνεται το αίτημα αποδεχτεί ρητώς την ευθύνη αυτή εντός εύλογης προθεσμίας, καθίσταται υπεύθυνο για την εξέταση της αιτήσεως διεθνούς προστασίας.

114. Συναφώς, υπενθυμίζω ότι, στην υπόθεση C-48/17, οι ιταλικές αρχές αποδέχτηκαν, στις 26 Ιανουαρίου 2016, την ευθύνη για την εξέταση της αιτήσεως διεθνούς προστασίας του ενδιαφερόμενου προσώπου, κατόπιν αιτήματος του Υφυπουργού για επανεξέταση με ημερομηνία 1 Δεκεμβρίου 2015 και υπομνήσεως με ημερομηνία 18 Ιανουαρίου 2016, ήτοι εντός χρονικού διαστήματος κάτω των δύο μηνών από την υποβολή της εν λόγω αιτήσεως.

58 Πρέπει να υπομνησθεί ότι, κατά το άρθρο 5, παράγραφος 1, του κανονισμού 1560/2003, η αρνητική απάντηση πρέπει να είναι πλήρως αιτιολογημένη.

59 Πρέπει να υπομνησθεί ότι η προθεσμία των δύο εβδομάδων είναι απλώς ενδεικτική. Επιπλέον, κατά τη γνώμη μου, η απάντηση σε εύθετο χρόνο ισοδυναμεί με απάντηση εντός εύλογης προθεσμίας.

60 Τη στιγμή αυτή, το κράτος μέλος προς το οποίο απευθύνεται το αίτημα καθίσταται υπεύθυνο για την εξέταση της αιτήσεως διεθνούς προστασίας. Επιπλέον, κατά το άρθρο 29 του κανονισμού Δουβλίνο ΙΙΙ, από την εν λόγω ρητή αποδοχή εκ μέρους του κράτους μέλους προς το οποίο απευθύνεται το αίτημα αρχίζει να τρέχει η προθεσμία των έξι μηνών για την εκτέλεση της μεταφοράς του ενδιαφερόμενου προσώπου.

61 Οι οποίες δεν μπορούν επ' ουδενί να ερμηνευθούν ως δεσμευτικά ανώτατα όρια.

115. Μολονότι απόκειται στο αιτούν δικαστήριο να εξακριβώσει αν, με βάση τις ειδικές περιστάσεις της συγκεκριμένης υποθέσεως, ο Υφυπουργός ενήργησε με την απαιτούμενη ταχύτητα, έχω τη γνώμη ότι όταν το κράτος μέλος προς το οποίο απευθύνεται το αίτημα αποδέχεται ρητώς την ευθύνη για την εξέταση της αιτήσεως διεθνούς προστασίας, όπως συμβαίνει στην υπό κρίση υπόθεση, το κράτος μέλος που υπέβαλε το αίτημα οφείλει να ενημερώσει το ενδιαφερόμενο πρόσωπο το συντομότερο δυνατόν.

116. Οι ολλανδικές αρχές γνωστοποίησαν στον δικηγόρο του προσφεύγοντος της κύριας δίκης στην υπόθεση C-48/17 την πρόθεσή τους να μην εξετάσουν την αίτηση διεθνούς προστασίας του τελευταίου και να τον μεταφέρουν στην Ιταλία στις 31 Μαρτίου 2016, ήτοι πάνω από δύο μήνες μετά την αποδοχή, στις 26 Ιανουαρίου 2016, από τις ιταλικές αρχές της ευθύνης για την εξέταση της αιτήσεως διεθνούς προστασίας.

117. Υπό την επιφύλαξη σχετικής εξακριβώσεως από το αιτούν δικαστήριο, φρονώ ότι οι ολλανδικές αρχές δεν ενήργησαν με την απαιτούμενη ταχύτητα. Απόκειται στο αιτούν δικαστήριο να επιβάλει, κατά περίπτωση, τις κυρώσεις που προβλέπει η εθνική νομοθεσία.

4. Έλλειψη απαντήσεως επί του αιτήματος επανεξετάσεως από το κράτος μέλος προς το οποίο απευθύνεται το αίτημα

118. Καθώς το άρθρο 5, παράγραφος 2, του κανονισμού 1560/2003 δεν προβλέπει καμία έννομη συνέπεια για την έλλειψη απαντήσεως, εντός εύλογης προθεσμίας, από το κράτος μέλος προς το οποίο απευθύνεται το αίτημα επανεξετάσεως, αυτή η έλλειψη απαντήσεως δεν ισοδυναμεί με αποδοχή, από το εν λόγω κράτος μέλος, της ευθύνης για την εξέταση της αιτήσεως διεθνούς προστασίας.

119. Κατά τη γνώμη μου, αν το κράτος μέλος προς το οποίο απευθύνεται το αίτημα δεν απαντήσει [62] στο αίτημα επανεξετάσεως εντός εύλογης προθεσμίας ή αν αρνηθεί να αναλάβει την ευθύνη για την εξέταση της αιτήσεως διεθνούς προστασίας [63], το κράτος μέλος που υπέβαλε το αίτημα είναι υπεύθυνο [64] για την εξέταση αυτή και οφείλει να ενημερώσει το ενδιαφερόμενο πρόσωπο το συντομότερο δυνατόν, διότι ειδάλλως το πρόσωπο αυτό περιέρχεται σε ένα είδος νομικού κενού [65], στο πλαίσιο του οποίου υπεύθυνο για την εξέταση της αιτήσεως διεθνούς προστασίας δεν είναι ούτε το κράτος μέλος που υπέβαλε το αίτημα ούτε το κράτος μέλος προς το οποίο απευθύνεται το αίτημα. Μια τέτοια κατάσταση θα ήταν εντελώς απαράδεκτη στο πλαίσιο του «συστήματος Δουβλίνο ΙΙΙ», το οποίο επιδιώκει να εγγυηθεί την ασφάλεια δικαίου κατά τον προσδιορισμό του κράτους μέλους που είναι υπεύθυνο για την εξέταση της αιτήσεως διεθνούς προστασίας και καθιερώνει, κατά συνέπεια, μια επιταγή ταχείας εξετάσεως.

62 Θεωρώ ότι η απάντηση μπορεί μεν να επικαλείται γενικές περιστάσεις όπως η σημαντική εισροή αιτούντων διεθνή προστασία, όμως σε κάθε περίπτωση πρέπει να αναφέρεται ειδικά στο ενδιαφερόμενο πρόσωπο.

63 Οι υποθέσεις της κύριας δίκης δεν αφορούν την περίπτωση αυτή.

64 Εκ των πραγμάτων.

65 Ή, τουλάχιστον, σε «νομική αβεβαιότητα».

120. Πρέπει να σημειωθεί ότι, στην υπόθεση C-47/17, μεσολάβησαν οκτώ μήνες μεταξύ του από 14 Απριλίου 2016 αιτήματος επανεξετάσεως που απηύθυνε ο Υφυπουργός στις γερμανικές αρχές και της 14ης Δεκεμβρίου 2016, ημερομηνία κατά την οποία το Βασίλειο των Κάτω Χωρών δήλωσε εν τέλει ότι ήταν υπεύθυνο για την εξέταση της αιτήσεως διεθνούς προστασίας[66], δεδομένου ότι οι γερμανικές αρχές δεν απάντησαν στο αίτημα επανεξετάσεως[67].

121. Υπό την επιφύλαξη σχετικής εξακριβώσεως από το αιτούν δικαστήριο, φρονώ ότι το χρονικό αυτό διάστημα είναι δυσανάλογα μεγάλο και δεν μπορεί να δικαιολογηθεί ούτε όταν τα κράτη μέλη αντιμετωπίζουν σημαντική εισροή αιτούντων διεθνή προστασία, επισύρει δε χρηματική ποινή, κατά τα προβλεπόμενα στην εθνική νομοθεσία.

122. Από τα ανωτέρω συνάγεται ότι το πέμπτο και το έκτο προδικαστικό ερώτημα πρέπει να απαντηθούν ως εξής:

– δεδομένου ότι το άρθρο 22, παράγραφοι 1 και 6, και το άρθρο 25, παράγραφος 1, του κανονισμού Δουβλίνο ΙΙΙ δεν ορίζουν τις έννομες συνέπειες της αρνητικής απαντήσεως του κράτους μέλους προς το οποίο απευθύνεται αίτημα αναδοχής ή εκ νέου αναλήψεως, το κράτος μέλος που υπέβαλε το αίτημα δεν καθίσταται, τη στιγμή αυτή, αυτομάτως υπεύθυνο για την εξέταση της αιτήσεως διεθνούς προστασίας·

– υπό την προϋπόθεση της τηρήσεως των αποκλειστικών προθεσμιών των άρθρων 21 και 23 του κανονισμού Δουβλίνο ΙΙΙ, το κράτος μέλος που υπέβαλε το αίτημα έχει, περαιτέρω, τη δυνατότητα να υποβάλει νέο αίτημα αναδοχής ή εκ νέου αναλήψεως σε κράτος μέλος διαφορετικό από το πρώτο κράτος μέλος προς το οποίο απευθυνόταν το αίτημα, όπερ ενδέχεται να συνεπαχθεί την ευθύνη του τελευταίου κράτους μέλους για την εξέταση της αιτήσεως διεθνούς προστασίας·

– αν κατόπιν αρνητικής απαντήσεως επί αιτήματος αναδοχής ή εκ νέου αναλήψεως εντός των προθεσμιών που ορίζονται στο άρθρο 22, παράγραφοι 1 και 6, και στο άρθρο 25, παράγραφος 1, του κανονισμού Δουβλίνο ΙΙΙ, το κράτος μέλος προς το οποίο απευθύνεται αίτημα επανεξετάσεως με βάση το άρθρο 5, παράγραφος 2, του κανονισμού 1560/2003 αποδεχτεί ρητώς, εντός εύλογης προθεσμίας, την ευθύνη για την εξέταση της αιτήσεως διεθνούς προστασίας, τότε καθίσταται υπεύθυνο για την εξέταση αυτή και οφείλει να ενημερώσει το ενδιαφερόμενο πρόσωπο το συντομότερο δυνατόν·

– αντίθετα, αν το κράτος μέλος προς το οποίο απευθύνεται το αίτημα δεν απαντήσει στο αίτημα επανεξετάσεως εντός εύλογης προθεσμίας ή αν αρνηθεί να αναλάβει την ευθύνη για την εξέταση της αιτήσεως διεθνούς προστασίας, το κράτος μέλος που υπέβαλε το αίτημα είναι υπεύθυνο για την εξέταση αυτή και οφείλει να ενημερώσει σχετικά το ενδιαφερόμενο πρόσωπο το συντομότερο δυνατόν.

66 Πρέπει να υπομνησθεί ότι ο προσφεύγων της κύριας δίκης στην υπόθεση αυτή άρχισε απεργία πείνας και δίψας και άσκησε προσφυγή ενώπιον του αιτούντος δικαστηρίου λόγω της καθυστερήσεως προσδιορισμού του κράτους μέλους που είναι υπεύθυνο για την εξέταση της αιτήσεώς του για διεθνή προστασία.

67 Στη συγκεκριμένη περίπτωση του προσφεύγοντος της κύριας δίκης στην υπόθεση C-47/17, δεν φαίνεται να υπήρξε υπόμνηση προς τις γερμανικές αρχές. Επιπλέον, προκύπτει ότι, παρά ορισμένες επαφές μεταξύ των ολλανδικών και των γερμανικών αρχών σχετικά με τη λήψη δακτυλικών αποτυπωμάτων για το σύστημα Eurodac, δεν ξεκίνησε διαδικασία συνδιαλλαγής κατά το άρθρο 37 του κανονισμού Δουβλίνο ΙΙΙ. Ειδικότερα, κατά την Επιτροπή, η διαδικασία αυτή έχει σχεδιασθεί για τις περιπτώσεις παρατεινόμενης διαφωνίας μεταξύ των κρατών μελών για ζήτημα σχετικό με την εφαρμογή του κανονισμού Δουβλίνο ΙΙΙ. Η ίδια επισημαίνει ότι η διαδικασία αυτή *δεν έχει εφαρμοστεί ποτέ μέχρι τώρα*.

VI. Πρόταση

123. Με βάση όλες τις προηγηθείσες σκέψεις, προτείνω στο Δικαστήριο να απαντήσει στα προδικαστικά ερωτήματα που υπέβαλε το rechtbank Den Haag, zittingsplaats Haarlem (πρωτοδικείο Χάγης, τόπος συνεδριάσεως το Haarlem, Κάτω Χώρες), ως εξής:

– το κράτος μέλος προς το οποίο απευθύνεται αίτημα επανεξετάσεως κατά το άρθρο 5, παράγραφος 2, του κανονισμού 1560/2003 της Επιτροπής, της 2ας Σεπτεμβρίου 2003, για τα μέτρα εφαρμογής του κανονισμού (ΕΚ) 343/2003 του Συμβουλίου για τη θέσπιση των κριτηρίων και μηχανισμών για τον προσδιορισμό του κράτους μέλους που είναι υπεύθυνο για την εξέταση αίτησης ασύλου που υποβάλλεται σε κράτος μέλος από υπήκοο τρίτης χώρας, μολονότι οφείλει να προσπαθήσει να απαντήσει εντός δύο εβδομάδων στο αίτημα αυτό, δεν υπέχει νομική υποχρέωση να απαντήσει εντός της συγκεκριμένης προθεσμίας. Επιπλέον, το άρθρο 5, παράγραφος 2, του κανονισμού 1560/2003 δεν προβλέπει καμία έννομη συνέπεια για την παράλειψη απαντήσεως σε αίτημα επανεξετάσεως εντός της προθεσμίας αυτής.

– η μέγιστη προθεσμία του ενός μηνός που προβλέπεται στο άρθρο 25, παράγραφος 1, του κανονισμού (ΕΕ) 604/2013, του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 26ης Ιουνίου 2013, για τη θέσπιση των κριτηρίων και μηχανισμών για τον προσδιορισμό του κράτους μέλους που είναι υπεύθυνο για την εξέταση αίτησης διεθνούς προστασίας που υποβάλλεται σε κράτος μέλος από υπήκοο τρίτης χώρας ή από απάτριδα, δεν ισχύει στο πλαίσιο της διαδικασίας επανεξετάσεως που προβλέπεται στο άρθρο 5, παράγραφος 2, του κανονισμού 1560/2003·

– το κράτος μέλος προς το οποίο απευθύνεται αίτημα επανεξετάσεως κατά το άρθρο 5, παράγραφος 2, του κανονισμού 1560/2003 οφείλει να προσπαθήσει να απαντήσει στο αίτημα αυτό εντός δύο εβδομάδων και, σε κάθε περίπτωση, εντός εύλογης προθεσμίας. Απόκειται στο αιτούν δικαστήριο να κρίνει, σε κάθε συγκεκριμένη περίπτωση, και αφού εκτιμήσει όλες τις κρίσιμες περιστάσεις, αν η προθεσμία εντός της οποίας ενήργησε το κράτος μέλος προς το οποίο απευθύνθηκε το αίτημα ήταν εύλογη·

– δεδομένου ότι το άρθρο 22, παράγραφοι 1 και 6, και το άρθρο 25, παράγραφος 1, του κανονισμού 604/2013 δεν ορίζουν τις έννομες συνέπειες της αρνητικής απαντήσεως του κράτους μέλους προς το οποίο απευθύνεται αίτημα αναδοχής ή εκ νέου αναλήψεως, το κράτος μέλος που υπέβαλε το αίτημα δεν καθίσταται αυτομάτως, τη στιγμή αυτή, υπεύθυνο για την εξέταση της αιτήσεως διεθνούς προστασίας. Υπό την προϋπόθεση της τηρήσεως των αποκλειστικών προθεσμιών των άρθρων 21 και 23 του κανονισμού 604/2013, το κράτος μέλος που υπέβαλε το αίτημα έχει, περαιτέρω, τη δυνατότητα να υποβάλει νέο αίτημα αναδοχής ή εκ νέου αναλήψεως σε κράτος μέλος διαφορετικό από το πρώτο κράτος μέλος προς το οποίο απευθυνόταν το αίτημα, όπερ ενδέχεται να συνεπαχθεί την ευθύνη του τελευταίου κράτους μέλους για την εξέταση της αιτήσεως διεθνούς προστασίας. Αν κατόπιν αρνητικής απαντήσεως επί αιτήματος αναδοχής ή εκ νέου αναλήψεως εντός των προθεσμιών που ορίζονται στο άρθρο 22, παράγραφοι 1 και 6, και στο άρθρο 25, παράγραφος 1, του κανονισμού 604/2013, το κράτος μέλος προς το οποίο απευθύνεται αίτημα επανεξετάσεως με βάση το άρθρο 5, παράγραφος 2, του κανονισμού 1560/2003 αποδεχτεί ρητώς, εντός εύλογης προθεσμίας, την ευθύνη για την εξέταση της αιτήσεως διεθνούς προστασίας, τότε καθίσταται υπεύθυνο για την εξέταση αυτή και οφείλει να ενημερώσει το ενδιαφερόμενο πρόσωπο το συντομότερο δυνατόν. Αντίθετα, αν το κράτος μέλος προς το οποίο απευθύνεται το αίτημα δεν απαντήσει στο αίτημα επανεξετάσεως εντός εύλογης προθεσμίας ή αν αρνηθεί να αναλάβει την ευθύνη για την εξέταση της αιτήσεως διεθνούς προστασίας, το κράτος μέλος που υπέβαλε το αίτημα είναι υπεύθυνο για την εξέταση της αιτήσεως αυτής και οφείλει να ενημερώσει σχετικά το ενδιαφερόμενο πρόσωπο το συντομότερο δυνατόν.